

**UCHWAŁA NR X/..../16
RADY GMINY BOĆKI
z dnia 31 marca 2016 roku**

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Boćki do 2023 roku

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 1515 zm. poz.1890) Rada Gminy Boćki uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „Strategię Rozwoju Gminy Boćki do 2023 roku” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Paweł Rzepniewski

Urząd Gminy Boćki

**STRATEGIA
ROZWOJU
GMINY BOĆKI
do 2023 roku**

Boćki, grudzień 2015

Spis treści: Strona

Część I - RAPORT O STANIE GMINY 3

Część II - ANALIZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJOWYCH 24

Część III - STRATEGICZNE CELE ROZWOJU GMINY 68

Część IV - STRATEGICZNE PROGRAMY GOSPODARCZE 72

Część V - WDROŻENIE I MONITORING STRATEGII

Część I

RAPORT O STANIE GMINY

1. INFORMACJE WSTĘPNE

1.1. WPROWADZENIE

Niniejszy „Raport o Stanie Gminy” to pierwszy etap prac nad Strategią Rozwoju Gminy Boćki, stanowiący jej integralną część. Dane w nim zawarte współtworzą materiał informacyjny służący do przeprowadzenia analizy uwarunkowań rozwojowych Gminy.

W pracach nad Raportem zastosowano metodę analityczno - opisową, z zastosowaniem tabel i wykresów obrazujących zmiany trendów w czasie.

1.2. RYS HISTORYCZNY GMINY

Boćki pierwszy raz w źródle historycznym zostały wymienione w 1499 r. Dnia 17 września 1509 r. Zygmunt Stary nadał sześć osad nad Nurcem marszałkowi i sekretarzowi Wielkiego Księstwa Litewskiego Janowi Sapieże, któremu również pozwolono na założenie miasta na prawie magdeburskim, organizowanie trzech jarmarków i zbudowanie zamku. Właściciel Bociek niebawem znacznie poszerzył swe dobra i w budowanym mieście w 1513 r. ufundował kościół parafialny. Jan Sapieha był pierwszym wojewodą podlaskim, zmarł w 1517 r. w pobliskim Dubnie i został pochowany w Boćkach. Przed 1568 r. Sapiehowie sprowadzili do miasta Żydów, którzy niebawem utworzyli gminę wyznaniową.

Sapiehowie władali Boćkami do II połowy XVIII w. Tutaj zbudowali swą rezydencję.

W 1591 r. dobra boćkowskie o powierzchni ok. 3.600 ha obejmowały miasto i dziewięć wsi. W 1638 r. uległy one podziałowi na boćkowskie i dubińskie, ale nadal były we władaniu Sapiehów. W Dubnie znajdował się dwór z kaplicą. W 1674 r. w Boćkach mieszkały 463 osób, w tym ponad 54 proc. unitów, 25 proc. katolików i 21 proc. Żydów. Dobra obejmowały ówczesne miasto oraz wsie Knorydy, Krasna Wieś, Romaszki, Mokre, Stara Wieś, Andrianki i Żołoćki. Znaczną część tych dóbr posiadał kasztelan lubelski Szczęsny Zygmunt Parys. W 1693 r. drogą zastawu Boćki trafiły w posiadanie Branickich, ale niebawem poprzez małżeństwo powróciły do Sapiehów. W tym czasie w mieście był rynek oraz sześć ulic: Bielska (przy niej cegielnia), Brańska, Dubieńska, Dworska, Załuska i Zarzecka.

W 1730 r. skarbnik litewski Józef Franciszek Sapieha z żoną Krystyną z Branickich ufundowali w mieście drugi kościół katolicki, jako miejsce godne relikwii ciernia z korony Chrystusa. Świątynię poświęcono dziewięć lat potem i przekazano do użytkowania zakonowi franciszkanów reformowanych, dla których wzniesiono też klasztor. Szczególnie rozwinął się w Boćkach kult św. Antoniego Padewskiego, a na odpust w tym terminie do miejscowości tej przybywało wielu pielgrzymów.

W XVIII w. dobra boćkowskie, zwane hrabstwem, zamieszkiwała szlachta, bojarzy (Romaszki, Knorydy, Mokre, Stara Wieś, Krasna Wieś), a najliczniej chłopci. Boćki słynęły z rzemiosła rymarskiego. W latach 60. XVIII w. miasto wraz z ręką Teresy, córki Józefa Sapiehy, przeszło w posiadanie podczaszego litewskiego Joachima Karola Potockiego. Ród ten władał miastem przez niemal sto lat.

W 1794 r. z polecenia władz powstańczych z dóbr boćkowskich insurrekcję kościuszkowską zasilili 9 konnych kantonistów z bronią. W 1800 r. w Boćkach mieszkało 1.513 osób, w tym 44 proc. Żydów. Miasto było punktem etapowym stacji pocztowej.

W 1820 r. Jan Potocki ufundował wyznawcom obrządku wschodniego murowaną cerkiew, istniejącą do dzisiaj. W 1824 r. zamknięto katolicki kościół parafialny stojący w rynku. Zaborcy nie pozwolili dokończyć budowy nowej świątyni. W 1832 r. władze rosyjskie usunęły reformatów z klasztoru, a świątynię klasztorną zamieniono na kościół parafialny. W tym czasie znacznie została też osłabiona gmina żydowska, która uległa podziałowi.

Pod Boćkami 20 września 1863 r. Antoni Barancewicz na czele oddziału liczącego 109 partyzantów stoczył potyczkę z wojskami rosyjskimi kpt. Emalienowa.

Od lat 60. XIX w. właścicielką Bociiek była Joanna Defler. W 1897 r. w mieście mieszkało 2.636 ludzi, w tym 53 proc. Żydów. W 1912 r. rozebrano klasztor reformatów i z jego cegły wzniesiono cerkiew w Andriankach. Na skutek tzw. „bieżeństwa” znaczna część wyznawców prawosławia została w 1915 r. ewakuowana w głąb Rosji, na skutek czego do 1929 r. nie funkcjonowała tutaj parafia prawosławna. W czasie wojny polsko-bolszewickiej w 1920 r. w okolicach Bociiek doszło do walk, a brał w nich udział m.in. Władysław Broniewski. W 1931 r. w Boćkach mieszkało 2.326 osób, w tym 1.138 katolików, 736 Żydów i 421 prawosławnych. W 1934 r. Boćki utraciły prawa miejskie.

W trakcie II wojny światowej miejscowość znacznie ucierpiała. Miejscowych Żydów Niemcy wymordowali w Treblince.

1.3. ZARZĄDZANIE GMINĄ

Gmina Boćki - w myśl Ustawy o samorządzie gminnym - jest wyposażoną w osobowość prawną wspólnotą samorządową wszystkich jej mieszkańców. Swoje ustawowe zadania realizuje poprzez Radę Gminy oraz wybieranego w wyborach powszechnych - Wójta. Podstawowym celem Gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców jako zadanie oddane przez prawo do jej wyłącznej właściwości. Gmina wykonuje także nałożone na nią przez ustawy zadania z zakresu administracji rządowej. Gmina może wykonywać inne zadania z zakresu administracji rządowej na podstawie zawieranych porozumień administracyjnych. Szczegółowy zakres celów i zadań Gminy precyzuje Statut Gminy będący obok ustaw najważniejszym aktem normatywnym regulującym funkcjonowanie Gminy i jej organów.

Organem stanowiącym i kontrolnym Gminy jest składająca się z 15 radnych Rada Gminy, do właściwości, której należy rozstrzyganie we wszystkich sprawach publicznych, nie zastrzeżonych ustawowo dla innych podmiotów, a mających na celu zaspokajanie lokalnych potrzeb o charakterze zbiorowym. Do pomocy w wykonywaniu swoich zadań Rada może tworzyć stałe i doraźne komisje, wyposażone w uprawnienia kontrolne oraz inicjatywę uchwałodawczą w zakresie przekazanych im spraw. Na dzień dzisiejszy funkcjonują trzy następujące komisje stałe:

- Komisja Finansów i Rozwoju Gospodarczego
- Komisja ds. Promocji, Kultury, Oświaty i Spraw Socjalnych

- Komisja Rewizyjna.

Do zadań komisji stałych należy:

- opiniowanie uchwał Rady oraz sprawowanie kontroli nad ich wykonaniem,
- inicjatywa uchwałodawcza,
- opiniowanie i rozpatrywanie spraw przekazanych komisji przez Radę,

Komisja Rewizyjna wykonuje zadania kontrolne na zlecenie Rady w zakresie i w formach wskazanych w uchwałach Rady, ponadto kontroluje działalność Wójta i jednostek organizacyjnych pod względem legalności, gospodarności, rzetelności, celowości i zgodności dokumentacji ze stanem faktycznym, bada również gospodarkę finansową, w tym wykonanie budżetu.

W skład Gminy wchodzi 36 jednostek pomocniczych, którymi są sołectwa: Andryjanki, Kolonia Andryjanki, Boćki I, Boćki II, Boćki III, Kolonia Boćki, Bodaki, Bodaczki, Bystre, Dubno, Dziecinne, Hawryłki, Jakubowskie, Krasna Wieś, Mołoczki, Nurzec, Olszewo, Pasieka, Piotrowo - Krzywokoły, Piotrowo - Trojany, Sasiny, Siekluki, Sielc, Siedlece, Solniki, Starowieś, Szeszyły, Szumki, Skalimowo, Śnieżki, Torule, Wandalin, Wiercień, Wojtki, Wygonowo, Żołoćki..

Organem wykonawczym Gminy Boćki jest wybierany w wyborach powszechnych Wójt Gminy. Jest on wykonawcą uchwał Rady, a także realizatorem zadań Gminy określonych w ustawach oraz umowach i porozumieniach zawartych z organami administracji rządowej. Wójt wykonuje swoje zadania przy pomocy Urzędu Gminy, który jest jednostką budżetową Gminy. Kierownikiem Urzędu jest Wójt, do którego zadań należy:

- kierowanie bieżącymi sprawami Gminy,
- wydawanie decyzji administracyjnych
- reprezentowanie Gminy na zewnątrz,

Wójt jest zwierzchnikiem służbowym w stosunku do pracowników Urzędu Gminy oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Kieruje on pracą Urzędu przy pomocy Sekretarza Gminy, który w zakresie ustalonym przez Wójta zapewnia sprawne funkcjonowanie Urzędu i warunki jego działania oraz organizuje pracę Urzędu.

Szczegółowe zadania i kompetencje poszczególnych stanowisk określa Regulamin Organizacyjny Urzędu Gminy.

1.4. POŁOŻENIE

Gmina Boćki leży w południowej części Województwa Podlaskiego w Powiecie Bielskim. Od północy graniczy z Gminą Bielsk Podlaski, od wschodu z Gminami Orla i Kleszczele, od zachodu z Gminą Brańsk, od południa z leżącymi w Powiecie Siemiatyckim Gminami Milejczyce i Dziadkowice.

Obszar Gminy zajmuje powierzchnię 232 km² i zamieszkiwany jest przez 4640 mieszkańców rozproszonych w 36 sołectwach.

2. SPOŁECZEŃSTWO

2.1. DEMOGRAFIA GMINY

2.1.1. Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Boćki 2015-2023 jest podstawowym dokumentem polityki rozwoju lokalnego. Potrzeba posiadania w/w dokumentu wynika z ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, gdzie określono, że politykę rozwoju w skali lokalnej prowadzi samorząd gminny na podstawie strategii rozwoju.

Przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Boćki na lata 2015 - 2023 wynikała z konieczności uaktualnienia dokumentu określającego kierunki rozwoju Gminy.

Poprzednia Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy stworzona zgodnie z zaleceniami Agendy 21 na lata 2003-2015 opracowana została w grudniu 1999 r. Istniała więc bieżąca konieczność określenie głównych kierunków rozwoju Gminy na podstawie lokalnych potencjałów i uwarunkowań, z uwzględnieniem Długofalowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 r. oraz Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 r. Celem poniższej analizy jest zbadanie procesów zmian i tendencji demograficznych na terenie Gminy Boćki w latach poprzednich. Ze względu na wdrożenie z dniem 1 stycznia 1999 roku reformy administracyjnej i powstaniem województw samorządowych w nowych granicach aktualne dane demograficzne zostaną przedstawione na tle Województwa Podlaskiego i Powiatu Bielskiego. Zrezygnowano natomiast z odnoszenia danych historycznych do dawnego województwa białostockiego, ze względu na brak ciągłości i trudności w przekonwertowaniu starych danych i byłych województw na nową mapę Województwa Podlaskiego.

Analiza została sporządzona na podstawie danych statystycznych, a przede wszystkim w oparciu o informacje i wyliczenia przedstawione przez pracowników Urzędu Gmin. Prace nad Strategią rozpoczęto z inicjatywy władz samorządowych (Uchwały Rady Gminy Boćki

Nr XXIX/193/14 z dnia 25 lipca 2014 roku). Prace składały się z części diagnostycznej i planistycznej.

W trakcie opracowywania dokumentu powołano zespół strategiczny składający się z lokalnych liderów, przeprowadzono badania ankietowe na reprezentatywnej grupie mieszkańców oraz sformułowano ostateczną treść dokumentu w trakcie aktywnych konsultacji społecznych.

Należy podkreślić, że mimo faktu, iż inicjatywa opracowania Strategii wypłynęła ze strony władz samorządowych to jest to dokument skierowany do mieszkańców całej społeczności gminnej oraz wszystkich podmiotów publicznych i prywatnych działających na jej obszarze. Tym samym Strategia zakłada aktywne uczestnictwo wszystkich przedstawicieli lokalnej wspólnoty jako pełnoprawnych inicjatorów, decydentów i realizatorów założonych działań.

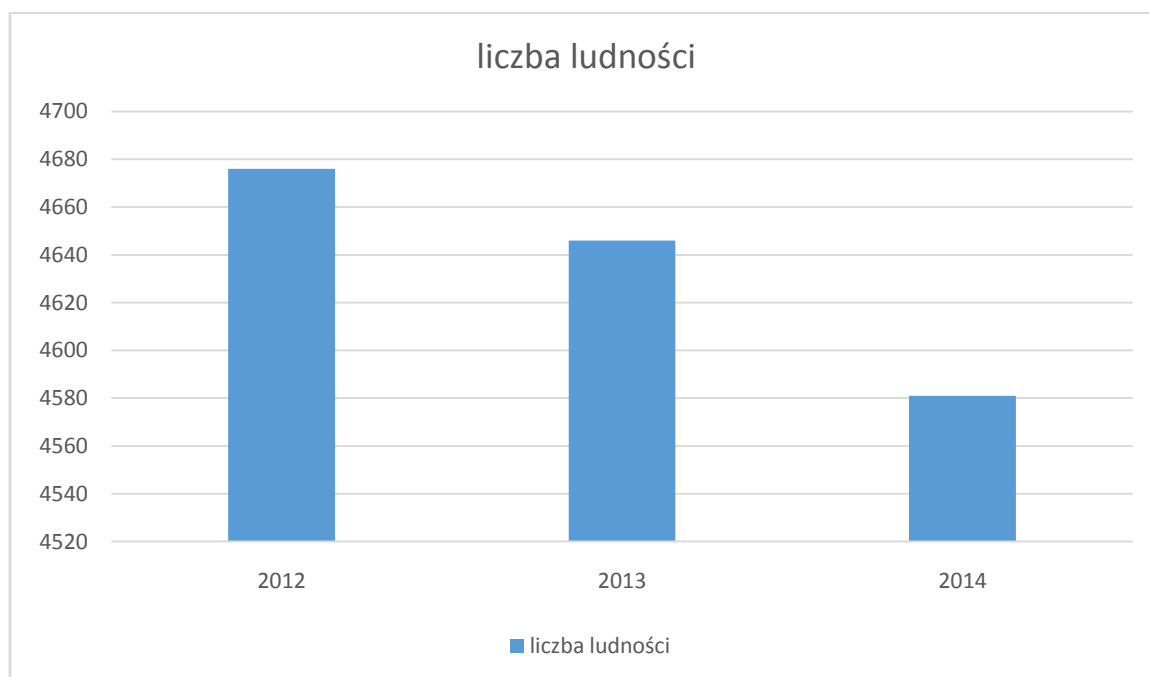
Niniejsza Strategia jest elementem wyjściowym przygotowywania planistycznych dokumentów Gminy. Jest także dokumentem wyrażającym wspólną wizję rozwoju oraz wyznaczającym drogę do osiągnięcia celów strategicznych.

2.1.2. Potencjał ludnościowy Gminy Boćki

Według danych Urzędu Gminy na koniec 2013 roku obszar Gminy Boćki zamieszkiwało 4646 osób. Ludność Gminy stanowi 0,38% ludności Województwa Podlaskiego i odpowiednio 8,05% ludności Powiatu Bielskiego. Powierzchnia Gminy wynosi 232 km² i stanowi 16,8% powierzchni Powiatu Bielskiego oraz 1,2% powierzchni Województwa Podlaskiego.

W Gminie na 100 mężczyzn przypada 95 kobiet, co jest wskaźnikiem niższym od średniego obliczonego dla obszarów wiejskich województwa, który wynosi 98.

Zmiany w liczbie mieszkańców Gminy na przestrzeni lat 2002-2015 przedstawia poniższy wykres:

Dynamika zmian liczby ludności Gminy Boćki

Wskaźnik gęstości zaludnienia dla Gminy w 2007 roku wynosił 20 osób/km² podczas gdy dla całości województwa wynosi on 59 osób/km², a dla powiatu 42 osób/km². Gmina należy do najsłabiej zaludnionych w województwie.

Przyrost naturalny w Gminie w 2007 roku wynosił - 7,74 i - tak jak w przypadku większości gmin wiejskich - wykazuje trend malejący. Był on jednocześnie niższy od przyrostu naturalnego obliczonego dla obszarów wiejskich powiatu wynoszącego -4,15 i jednocześnie niższy od średniej wojewódzkiej dla obszarów wiejskich wynoszącej -3,65. Ważnym elementem decydującym o zmniejszaniu się liczby ludności jest ujemne saldo migracji stałej, które w 2015 roku wynosiło -237 dla mieszkańców powiatu. Jest to zjawisko zbieżne z trendami występującymi na terenie całego województwa, gdzie liczba ludności wiejskiej systematycznie maleje, a saldo migracji jest ujemne.

2.1.3. Rozmieszczenie ludności na obszarze Gminy Boćki

Ludność Gminy rozmieszczona jest nierównomiernie i bardzo rozproszona. Największym ośrodkiem są Boćki, liczące (stan na 2013 r.) 1426 mieszkańców, co stanowi 30,7% ogółu.

Poza Boćkami największą koncentrację ludności wykazują Andryjanki, Jakubowskie, Sielc i Krasna Wieś. Pozostałe sołectwa nie odgrywają większej roli w kontekście potencjału ludnościowego Gminy.

Rozmieszczenie ludności na terenie Gminy w latach 2007-2015 przedstawia poniższa tabela.

Miejscowość	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013
Andryjanki	346	351	353	348	342	341	341
Boćki	1458	1455	1442	1432	1433	1425	1426
Bodaczki	129	128	125	132	131	132	127
Bodaki	103	98	96	94	94	91	92
Bystre	107	107	103	99	96	95	95
Dubno	202	195	192	187	178	177	174
Dziecinne	50	47	45	42	38	36	36
Hawryłki	81	79	73	71	71	67	67
Jakubowski	263	263	263	262	259	258	264
Krasnowieś	172	168	162	159	151	148	143
Mołoczki	104	79	98	96	97	96	94
Nurzec	134	129	127	126	124	120	117
Olszewo	143	146	145	194	138	136	135
Pasieka	45	45	44	45	45	43	42
Piotrowo Krzywokoły	92	92	92	93	90	88	87
Piotrowo Trojany	65	62	62	61	62	60	60
Sasiny	65	68	64	64	59	58	58
Siedlece	29	29	30	30	28	30	31
Siekluki	137	137	133	127	131	125	120
Kolonia Boćki	45	49	46	45	41	42	44
Sielc	218	213	211	209	205	200	193
Skalimowo	43	42	41	41	39	38	37
Solniki	101	103	103	79	74	77	71
Starowieś	164	162	161	156	155	148	147
Szeszyły	55	48	47	45	45	43	39
Szumki	32	30	29	30	29	29	29
Śnieżki	81	76	74	71	67	67	65
Torule	56	56	53	55	51	51	48
Wandalin	40	41	40	41	41	41	42
Wandalinek	11	11	10	10	10	10	10
Wylan	10	10	10	10	10	10	10
Chranibory	14	14	13	13	13	12	12
Wiercień	93	90	91	95	96	92	92
Wojtki	113	113	108	104	101	96	95
Wygonowo	171	161	160	156	154	152	160
Żołoćki	43	42	47	45	43	37	40

W większości miejscowości obserwowany jest spadek liczby mieszkańców, co jest charakterystyczne dla obszarów wiejskich i jest wynikiem ruchu naturalnego i migracji

2.1.4. Struktura wieku ludności Gminy Boćki

Do analizy struktury wieku ludności przyjęto następujący podział na grupy wiekowe:

- wiek przedprodukcyjny (0-19 lat), 19%
- wiek produkcyjny (20-60 lat - kobiety; 20-65 lat - mężczyźni), 55%
- wiek poprodukcyjny (powyżej 60 lat - kobiety; powyżej 65 lat - mężczyźni), 26%

Strukturę wiekową ludności przedstawia poniższy wykres

2.2. WALORY MIEJSCA ZAMIESZKANIA

2.2.1. Mieszkalnictwo

Wg danych statystycznych zasoby mieszkaniowe Gminy Boćki w 2001 roku wynosiły:

- 1855 mieszkań
- 7714 izby
- 154039 m² powierzchni użytkowej

Najważniejsze wskaźniki warunków mieszkaniowych przedstawiają się następująco:

	Liczba izb na 1 mieszkanie	Liczba osób na 1 mieszkanie	Liczba osób na 1 izbę	Pow. użytkowa na 1 mieszkanie (w m ²)	Powierzchnia użytkowa na 1 osobę (w m ²)
Gmina	4,16	2,5	0,60	83,00m ²	33,2m ²

Generalnie w badanych okresach korzystnie kształtowały się wszystkie wskaźniki warunków zamieszkania i w większości przypadków były wyższe od średnich wskaźników dla województwa.

W celu zobrazowania stopnia zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych mieszkańców posłużono się wskaźnikiem ilości mieszkań na 1000 mieszkańców, który odniesiono do średniej dla województwa. Wskaźniki te kształtują się następująco:

Gmina – 400,00

Województwo Podlaskie – 432,5

Obszary wiejskie województwa – 159,00

Jeżeli przyjmiemy, za państwami Europy Zachodniej, średni wskaźnik zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych na poziomie 309 mieszkań na 1000 mieszkańców obszarów wiejskich, to w przypadku Gminy Boćki sytuacja ta kształtuje się znacznie lepiej.

2.2.2. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

W zakresie lecznictwa podstawowego obszar Gminy obsługuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ALMA - MED” w Boćkach. Zatrudnia on 2 lekarzy, 1 pielęgniarka środowiskowa, 1 zabiegowe praktyki pielęgniarskie, 1 położną środowiskową oraz 1 pielęgniarkę szkolną. Opiekę stomatologiczną zapewnia 2 lekarzy stomatologów.

W zakresie lecznictwa zamkniętego i specjalistycznych usług medycznych ludność Gminy jest obsługiwana przez SPZOZ w Bielsku Podlaskim.

Gminne zadania z zakresu opieki społecznej oraz zadania zlecone w tym zakresie realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach, będący jednostką organizacyjną Urzędu Gminy. W ramach zadań zleconych Ośrodek wypłaca zasiłki stałe, wyrównawcze i okresowe, jak również renty socjalne, zasiłki z zakresu ochrony macierzyństwa, zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne, jak również świadczy pomoc na rzecz kombatantów. Wypełnianie zadań własnych Gminy w zakresie pomocy społecznej jest realizowane poprzez wydawanie posiłków, wypłacanie zasiłków losowych, pochówek, pracę socjalną, oraz zasiłki celowe w gotówce i w naturze.

W roku 2013 Ośrodek swoją działalnością obejmował 154 rodziny, które łącznie liczyły 518 osób. Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych przyznano łącznie 299 osobom. Dominującymi przyczynami korzystania z pomocy są bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w rodzinach niepełnych i wielodzietnych oraz potrzeba ochrony macierzyństwa.

2.2.3. Kultura i sport

Na terenie Gminy infrastrukturę kultury stanowią:

1. Gminny Ośrodek Kultury,
2. Gminna Biblioteka Publiczna.
2. Świetlice wiejskie (16).

Działalność kulturalno - artystyczna znajduje swoje przejawy w działającym zespole folklorystycznym „Klekociaki”, Klubie Seniora „Róże Jesieni”, Orkiestrze Dętej OSP.

Najważniejszymi imprezami kulturalnymi w ciągu roku są:

1. Ekumeniczne spotkania z kolędą.
2. Podlaskie spotkania Międzynarodowy Festiwal Folkloru
3. Cecyliada
4. Festyn rodzinny
5. Parada Orkiestr Dętych
6. Noc Świętojańska.
7. Imprezy rocznicowe - koncerty z okazji Święta 3-go Maja, Cudu nad Wisłą, Święta Niepodległości.
8. Bieg trzeźwości organizowany przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
9. Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w okresie ferii i wakacji. Wydawana jest również lokalna gazeta „Boćkowiak”.

2.2.4. Turystyka i wypoczynek

Gmina położona w zlewni rzeki Bug, ze wschodu na zachód przecinana jest -przepływającą przez Boćki - rzeką Nurzec. Gmina posiada predyspozycje dla pobudzenia rozwoju ruchu turystycznego i dzięki swojemu położeniu i dobrze zachowanemu środowisku naturalnemu z bogatymi zasobami leśnymi oraz dorzeczem Nurca może wzbogacić swoją bazę ekonomiczną o działalność turystyczną i wypoczynkową.

Zdrowy subkontynentalny klimat, czyste środowisko oraz bliskość Puszczy Białowieskiej zapewniają atrakcyjne warunki dla turystyki i wypoczynku. Lasy, których powierzchnia wynosi 4.800 ha, obfitują zarówno w runo leśne, jak i liczne gatunki zwierząt. Sprzyja to wszelkim formom zbieractwa i łowiectwa.

Jednakże podstawowym czynnikiem determinującym atrakcyjność oferty turystycznej jest baza turystyczna, której rozwój zadecyduje o wykorzystaniu wszystkich naturalnych walorów Gminy.

2.3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

2.3.1. Zaopatrzenie w wodę

Długość sieci wodociągowej w Gminie wynosi 134,8 km wraz 1400 podłączeniami domowymi. Średnioroczne zużycie wody w 2013 roku w gospodarstwach wyniosło 183,8 dam³, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosi 39,5m³ na rok 2013 (49,5m³ na rok 2014). Poza obszarami zabudowy kolonijnej sieć wodociągową należy uznać za wystarczającą.

2.3.2. Kanalizacja sanitarna.

Boćki posiadają sieć kanalizacji sanitarnej o długości 10,3 km wraz z przykanalikami. Do sieci tej przyłączonych jest 360 budynków mieszkalnych. Oczyszczanie ścieków odbywa się

w biologicznej oczyszczalni ścieków o przepustowości 270m³/dobę, którą należy uznać za wystarczającą dla obsługi miejscowości Boćki.

Na pozostałym obszarze wybudowane zostały przydomowe oczyszczalnie ścieków.

2.2.3. Gospodarka odpadami stałymi

Na terenie Gminy Boćki została uregulowana gospodarka odpadami stałymi. Istnieje segregacja odpadów, które są odbierane przez specjalistyczną firmę.

2.3.5. Zaopatrzenie w gaz.

Gmina nie jest zgazyfikowana, a zaopatrzenie mieszkańców w gaz płynny odbywa się poprzez sieć punktów tankowania oraz wymiany butli gazowych, która należy uznać za wystarczającą.

2.3.6. Drogi

Podstawowym układem komunikacyjnym w Gminie Boćki jest i w dalszym ciągu pozostanie układ drogowy. Sieć dróg zapewnia spójność i dostępność komunikacyjną Gminy. Przebiegająca przez Gminę droga krajowa nr 19 zapewnia jej dostępność komunikacyjną i włącza ją w regionalny system komunikacyjny.

Funkcjonowanie Gminy w regionalnym układzie komunikacyjnym wymaga uzupełnienia go dobrej jakości systemem dróg powiatowych, gminnych i rolniczych. Dlatego koniecznym jest położenie akcentu w polityce inwestycyjnej na rozwój i modernizację układu dróg gminnych oraz dojazdowych do pól.

2.4. OŚWIATA

Infrastrukturę oświatową na terenie Gminy tworzą:

1. Zespół Szkół w Boćkach. W jego ramach działa Szkoła Podstawowa z 15 oddziałami, kształcą łącznie 203 uczniów oraz Gimnazjum z 6 oddziałami kształcące 128 uczniów, oraz przedszkola z 3 oddziałami kształci 87 uczniów.
2. Szkoła Podstawowa w Andryjankach z 6 oddziałami kształcąca 64 uczniów.

3. FINANSE GMINNE

Kształtowanie się dochodów i wydatków budżetowych Gminy w latach 2007-2014 przedstawia poniższa tabela:

Rok	DOCHODY			WYDATKI		
	Plan	Wykonanie	% wykonania	Plan	Wykonanie	% wykonania
2007	8.871.613,00	8.288.518,95	93,43	9.227.491,00	8.615.937,41	93,37

2008	17.300.811,00	10.488.200,67	60,6	18.261.870,00	9.367.058,64	51,3
2009	12.437.902,00	10.728.708,12	86,3	15.777.704,00	12.064.897,03	76,5
2010	12.959.669,00	11.456.845,21	88,40	17.925.793,00	15.014.191,41	83,76
2011	13.341.720,00	13.272.948,14	99,48	13.721.610,00	13.053.382,13	95,13
2012	18.743.406,00	15.777.889,55	84,18	17.633.839,00	13.349.637,84	75,70
2013	13.975.241,00	13.937.082,21	99,73	17.976.925,00	16.535.063,92	91,98
2014	17.136.449,00	17.309.881,55	101,01	20.661.708,00	15.708.541,29	76,03

Dochody i wydatki budżetowe Gminy
w latach 2007– 2014

W roku 2014 Gmina osiągnęła dochody w wysokości 17,3ml złotych i zrealizowała wydatki na poziomie 15,7ml zł.. Struktura dochodów w roku 2014 była następująca: dochody budżetowe będące źródłem finansowania wydatków zostały wykonane w 101,01 %, gdyż na plan 17.136.449,00 zł, wykonano 17.309.881,55 zł. Dochody bieżące na plan 14.237.962,00 zł wykonano w kwocie 14.537.819,26 zł, zaś dochody majątkowe na plan 2.898.487,00 zł., wykonano w kwocie 2.772.062,29 zł.. Jest to korzystna relacja, w przypadku Gmin wiejskich, które po wejściu do UE mają większe możliwości stymulowania wzrostu dochodów poprzez dotacje. Natomiast wśród wydatków budżetowych zostały zrealizowane w 76,03 %, gdyż na plan 20.661.708,00 zł, wydatkowano 15.708.541,29 zł. Wydatki bieżące zostały wykonane w 89,13 % na plan 13.665.207,00zł, wydatkowano 12.180.718,37 zł , natomiast wydatki majątkowe wykonano w 50,42 % gdyż na plan 6.996.501,00 zł, wydatkowano kwotę 3.527.822,92 zł.

4. GOSPODARKA

4.1. CHARAKTERYSTYKA LOKALNEGO SEKTORA GOSPODARCZEGO

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy i według stanu na początek 2014 roku na terenie Gminy Boćki prowadzą działalność 84 podmioty gospodarcze.

Przekrój branżowy lokalnych podmiotów gospodarczych przedstawia poniższa tabela.

Przedmiot działalności gospodarczej	Podmioty gospodarcze
Murarstwo	7
Ślusarstwo	1
Ciesielstwo	1
Usługi fryzjerskie	2
Instalatorstwo sanitarne	2
Instalatorstwo elektryczne	1
Usługi zegarmistrzowskie	1
Kuchmistrzostwo	2
Naprawa RTV	1
Usługi transportowe	9
Usługi weterynaryjne	2
Usługi stolarskie	2
Usługi leśne	7
Dozór nad lasami i ochrona przeciwpożarowa	1
Obsługa maszyn do produkcji rolniczej i ogrodniczej	2
Usługi stomatologiczne	2
Pośrednictwo ubezpieczeniowe	3
Projektowanie i nadzór budowlany	2
Zarządzanie nieruchomościami	1
Apteka	1
Unasiennianie zwierząt	2
Mechanika pojazdowa	4
Usługi noclegowe i gastronomiczne	1
Usługi asenizacyjne	1
Usługi hydrauliczno - budowlane	3
Przetwórstwo wikliny	1
Prasowanie siana i słomy	1
Piekarnia	2
Handel artykułami spożywczo - przemysłowymi	7
Kiosk	0
Handel artykułami przemysłowymi	2
Handel artykułami do produkcji rolnej, materiały budowlane, nawozy, maszyny rolnicze, pasze	6
Handel obwoźny artykułami spożywczymi i przemysłowymi	2
Stacja paliw	1
Ochrona zdrowia	1

Gospodarka lokalna zdominowana jest przez podmioty handlowe i usługowe branży konsumpcyjnej. Na terenie Gminy brak jest przedsiębiorstw produkcyjnych, co jest efektem położenia i rolniczego charakteru Gminy.

4.2. ROLNICTWO

Bazę ekonomiczną Gminy tworzy przede wszystkim rolnictwo, które charakteryzuje się wysokim poziomem intensywności produkcji przy średniej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Użytkowanie gruntów na terenie Gminy przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Ogółem	Udział %
	W hektarach	
Powierzchnia ogólna	23206	100
Użytki rolne	16767	72,2
Grunty orne	9431	40,6
Sady	18	0,1

Łąki	4204	18,1
Pastwiska	3114	13,4
Lasy	4606	19,8
Pozostałe	1833	10,0

W strukturze użytkowania dominują użytki rolne, wśród których ponad 40,6% zajmują grunty orne, 18,1% to łąki, a 13,4% to pastwiska.

Podstawową formą własności są gospodarstwa indywidualne, w których władaniu pozostaje 87% gruntów.

Na terenie Gminy nie funkcjonuje żaden zakład przetwórstwa rolno - spożywczego.

4.3. LOKALNY RYNEK PRACY

Według danych Urzędu Statystycznego w Białymstoku w 2013 roku na terenie Gminy Boćki poza rolnictwem indywidualnym zatrudnione były 181 osoby. Branżowy podział zatrudnionych przedstawia poniższa tabela:

W 2013 roku na obszarze Gminy Boćki zarejestrowanych było 147 bezrobotnych (w tym 90 kobiet) i było niewiele niższe niż w 2000 roku (spadek o 6 osób). Strukturę bezrobotnych w 2001 roku przedstawia poniższa tabela.

Dane na temat bezrobocia nie uwzględniają bezrobocia ukrytego w rolnictwie, które tworzy specyfikę Gminy. Na uwagę zasługuje fakt, że ponad 81% bezrobotnych stanowią osoby w tzw. wieku produkcyjnym mobilnym (wiek 18-44 lat).

Część II

ANALIZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJOWYCH

1. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJOWYCH (SWOT) GMINY BOĆKI

Rozpatrywanie możliwości i wizji tego, co powinno wystąpić w przyszłości, wymaga konkretnej wiedzy o tym co dzieje się dziś, zrozumienia organizacji w jej obecnym kształcie. Koniecznym staje się przeprowadzenie diagnozy aktualnego stanu organizacji, która polega na określeniu jej mocnych i słabych stron.

Funkcjonowanie Gminy, tak jak każdej organizacji, odbywa się w kontekście silnych relacji z otoczeniem, które w znacznym stopniu determinuje jej warunki działania. Czynniki warunkujące rozwój organizacji występują tak wewnątrz jej, jak i na zewnątrz. Dopiero rzetelna ich analiza, połączona z wnioskowaniem przynosi pełny obraz wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju Gminy i może stanowić podstawę do identyfikowania celów strategicznych i bezpośrednich.

Powszechnie stosowanym narzędziem służącym do oceny czynników wzrostu i regresu jest analiza SWOT (skrót od angielskich słów Strengths - mocne strony, Weaknesses - słabe strony, Opportunities - szanse, Threats - zagrożenia). Przy zastosowaniu tej metody oceniono wewnętrzne uwarunkowania rozwoju (słabe i mocne strony) oraz czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia).

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ☐ lokalna gazeta „Boćkowiak” ☐ bogate życie kulturalne ☐ działalność Szkoły Muzycznej ☐ aktywna działalność GOK ☐ wysoki stopień telefonizacji ☐ istnienie terenów rekreacyjnych ☐ czyste środowisko naturalne ☐ brak większych źródeł zanieczyszczeń ☐ możliwość budowy zalewu w Boćkach ☐ przychylność władz dla rozwoju przedsiębiorczości ☐ systematyczne doskonalenie metod zarządzania Gminą ☐ konsekwentne rozbudowywanie infrastruktury technicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ zły stan techniczny dróg gminnych ☐ niski stopień skanalizowania ☐ dekapitalizacja urzędów melioracyjnych ☐ przestarzały sprzęt Ochotniczej Straży Pożarnej ☐ niskie dochody budżetowe Gminy ☐ brak obwodnicy ☐ brak zakładów przetwórstwa rolno - spożywczego ☐ słaba jakość gleb ☐ niska opłacalność produkcji rolnej ☐ trudności w zbyciu produktów rolnych ☐ słaba infrastruktura otoczenia rolnictwa ☐ brak przedsiębiorstw produkcyjnych ☐ brak miejsc pracy poza rolnictwem ☐ niekorzystne tendencje demograficzne ☐ brak inwestycji zewnętrznych ☐ bezrobocie ☐ bezrobocie ukryte w rolnictwie ☐ niska świadomość ekologiczna mieszkańców ☐ niski poziom dochodów ludności

Szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ☐ atrakcyjne położenie Gminy w układzie komunikacyjnym ☐ dobre warunki klimatyczne ☐ atrakcyjne warunki dla rozwoju turystyki ☐ tworzenie grup producenckich ☐ postępująca integracja Polski ze strukturami Wspólnoty Europejskiej ☐ tania siła robocza ☐ wzrost ilości turystów przyjeżdżających do Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ niekorzystne tendencje demograficzne ☐ duże obciążenie tranzytowym ruchem kołowym ☐ trudne perspektywy rozwoju produkcji rolnej ☐ rosnące koszty utrzymania oświaty ☐ niewystarczająca subwencja oświatowa ☐ słaby stan techniczny dróg powiatowych ☐ erozyjna działalność rzeki Nurzec ☐ trudności w dostępie do środków pomocowych ☐ wysoka cena kapitału ☐ nadmierny fiskalizm w polityce gospodarczej państwa ☐ niestabilny system dochodów samorządu terytorialnego ☐ niestabilność przepisów regulujących kompetencje Gminy ☐ częste zmiany w przepisach podatkowych i prawnych ☐ wysoki deficyt budżetowy państwa ☐ błędy we wdrażaniu reform, ☐ niekorzystne warunki członkostwa w Unii Europejskiej ☐ stagnacja wymiany z rynkami wschodnimi ☐ spadek tempa wzrostu gospodarczego

2. WYNIKI ANKIETY PRZEPROWADZONEJ WŚRÓD MIESZKAŃCÓW GMINY BOĆKI.

W ramach prac nad Strategią Rozwoju Gminy Boćki przeprowadzono wśród jej mieszkańców badania ankietowe, których celem było skonstruowanie obrazu mieszkańców Gminy, ich statusu zawodowego, majątkowego oraz określenie ich nastawienia i oczekiwań co do przyszłości.

Większość, bo ponad 63% respondentów stanowili mężczyźni. Strukturę wiekową ankietowanych osób przedstawia poniższa tabela:

Tab.1 Struktura wiekowa uczestników badania ankietowego

Wiek osoby ankietowanej	Udział procentowy w grupie respondentów
	%
Do 20 lat	6,52
21-30 lat	10,87
31-45 lat	30,43
46-55 lat	21,74
56-60 lat	13,04
61-70 lat	8,7
Powyżej 70 lat	8,7

Wśród ankietowanych największą część stanowiły osoby czynne zawodowo (46,81%), renciści i emeryci stanowili łącznie 36,17% próby, a pozostali respondenci to po 8,51% uczniowie i bezrobotni. W zakresie wykształcenia największą grupę (50%) stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym, ponad 39% to osoby z wykształceniem średnim, a niespełna 11% respondentów legitymuje się wykształceniem wyższym. Większość, bo ponad 59% ankietowanych stanowili rolnicy.

Ważną część ankiety stanowiły pytania o warunki i standard życia mieszkańców Gminy. Miesięczne dochody 48% badanych kształtują się pomiędzy 1300 a 650 złotych zaś 37% badanych zarabia poniżej 650 złotych, 8,7% zarabia w granicach 1300 - 2000 złotych i 6,3% powyżej 2000 złotych. Na pytanie o miesięczne oszczędności ponad 5% badanych odpowiedziało, że nie ma żadnych, niespełna 29% oszczędza do 100 złotych miesięcznie, około 11% pomiędzy 100 a 500 złotych, a miesięczne oszczędności pozostałej części respondentów kształtują się powyżej 500 złotych. Zdaniem ponad 47% ankietowanych ich warunki życia w ostatnim okresie pogorszyły się, dla 41% nie zmieniły się, a dla niespełna 12% warunki życia polepszyły się. Raczej pesymistycznie patrzą ankietowani w przyszłość - prawie 49% twierdzi, że ich sytuacja w niedługim czasie pogorszy się, prawie 45% nie przewiduje zmiany swoich warunków życia w najbliższym czasie, a niewiele ponad 6% spodziewa się poprawy swojej sytuacji życiowej. Ponad 60% ocenia swoje warunki życia w porównaniu z innymi osobami jako podobne. W odpowiedzi na pytanie o to od kogo zależy sytuacja życiowa mieszkańców ponad 78% wskazało na rząd centralny, a 4% upatruje w działalności władz gminnych wpływu na zmianę ich sytuacji życiowej. Natomiast prawie 11% ankietowanych uzależnia swoją sytuację życiową od własnej aktywności, a około 7% uważa, iż wpływ na nią mają osoby trzecie. Ponad 55% badanych jest zadowolonych ze swego miejsca zamieszkania, 32% respondentów jest to obojętne. Ponad 63% ankietowanych pozytywnie ocenia pracę władz gminy, negatywnie wypowiada się 6% respondentów, a pozostałe 31% nie ma w tym zakresie zdania. W zakresie oceny wypełniania obowiązków służbowych przez urzędników gminnych 59,57% respondentów uznało ich za osoby kompetentne i tyle samo respondentów, oceniając stosunek urzędników do interesantów, określiło ich jako osoby uprzejme. Na pytania o poziom dostępności usług publicznych ankietowani dokonali następującej oceny:

	OCENA			
	dobra	zadawalająca	słaba	niewystarczająca
zaopatrzenie w wodę	59,57	6,38	34,04	0
gospodarka odpadami stałymi	13,04	34,78	21,74	30,43
zaopatrzenie w energię elektryczną	53,19	44,68	2,13	
zaopatrzenie w gaz	29,79	31,91	14,89	23,40
usługi telekomunikacyjne	61,7	36,17	2,13	
stan dróg	6,38	21,28	44,68	27,66

Za najbardziej priorytetowe działania dla władz lokalnych uznano walkę z bezrobociem, edukację oraz bezpieczeństwo mieszkańców, czyli powszechne problemy, z którymi boryka się cała Polska. Rozkład akcentów i skalę ważności poszczególnych działań przedstawiają poniższa tabela i wykres.

Tab.2. Hierarchizacja priorytetów działań władz miejskich wg badań ankietowych mieszkańców

	nieważnej		%	bardzo ważne	
	1	2		4	5
<i>Transport</i>	33,33	23,81	21,43	19,05	2,38
<i>Gospodarka odpadami</i>	7,14	33,33	21,43	23,81	14,29
<i>Gospodarka wodno - ściekowa</i>	2,33	20,93	37,21	27,91	11,63
<i>Pomoc społeczna</i>	0	9,52	47,62	21,43	21,43
<i>Bezpieczeństwo mieszkańców</i>	2,33	4,65	13,95	30,23	48,84
<i>Ochrona środowiska</i>	2,44	0	19,51	51,22	26,83
<i>Kultura</i>	4,76	7,14	28,57	42,86	16,67
<i>Edukacja</i>	4,76	4,76	16,67	28,57	45,24
<i>Sport i wypoczynek</i>	18,60	34,88	27,91	16,28	2,33
<i>Turystyka</i>	16,28	32,56	27,91	16,28	6,98
<i>Pozyskiwanie inwestycji zewnętrznych</i>	2,38	14,29	40,48	21,43	21,43
<i>Wspieranie przedsiębiorczości</i>	4,76	11,90	26,19	40,48	16,67
<i>Walka z bezrobociem</i>	2,27	2,27	13,64	11,36	70,45

Na ostatnie pytanie o gotowość mieszkańców do społecznego zaangażowania się w realizację strategicznych celów Gminy, 32,61% ankietowanych wyraziło zdecydowaną gotowość, 30,43% odpowiedziało „chyba tak”, wątpliwości miało 13,04%, natomiast odmówiło współpracy niewiele 4,35% respondentów, a 16,4% nie miało w tym zakresie zdania.

3. ANALIZA BUDŻETU GMINY NA PRZESTRZENI LAT 2007 - 2014.

3.1. WSTĘP

Niniejszy raport zawiera część opisową projekcji budżetu Gminy Boćki do roku 2014, jak również wydruk modelu arkuszy kalkulacyjnych wraz z wykresami odzwierciedlającymi wyniki dokonanych analiz. Informacje zawarte w analizie finansowej oparto o materiały dostarczone przez pracowników Urzędu Gminy włącznie z corocznymi, kompleksowo przygotowanymi sprawozdaniami budżetowymi.

3.2. METODOLOGIA

Model arkuszy kalkulacyjnych będący podstawą analiz finansowych przedstawionych w niniejszym raporcie zawiera następujące elementy:

- Historyczne sprawozdania z wykonania budżetów Gminy za lata 2007 - 2015, z uwzględnieniem:
 - poszczególnych kategorii dochodów budżetowych
 - poszczególnych kategorii wydatków budżetowych
- Założenia odnośnie kształtowania się poszczególnych kategorii budżetowych w okresie projekcji
- Projekcje budżetu gminy w latach 2007 - 2015 z uwzględnieniem poszczególnych kategorii dochodów budżetowych

3.3. ZAŁOŻENIA

W celu dokonania wieloletnich projekcji dochodów i wydatków budżetowych, uwzględniających trendy i kierunki rozwoju ekonomicznego Gminy opracowany został zestaw założeń. Założenia te uwzględniają specyfikę Gminy, zostały one ustalone podczas dyskusji z pracownikami Urzędu Gminy oraz na podstawie analiz dokonanych przez autora niniejszego opracowania.

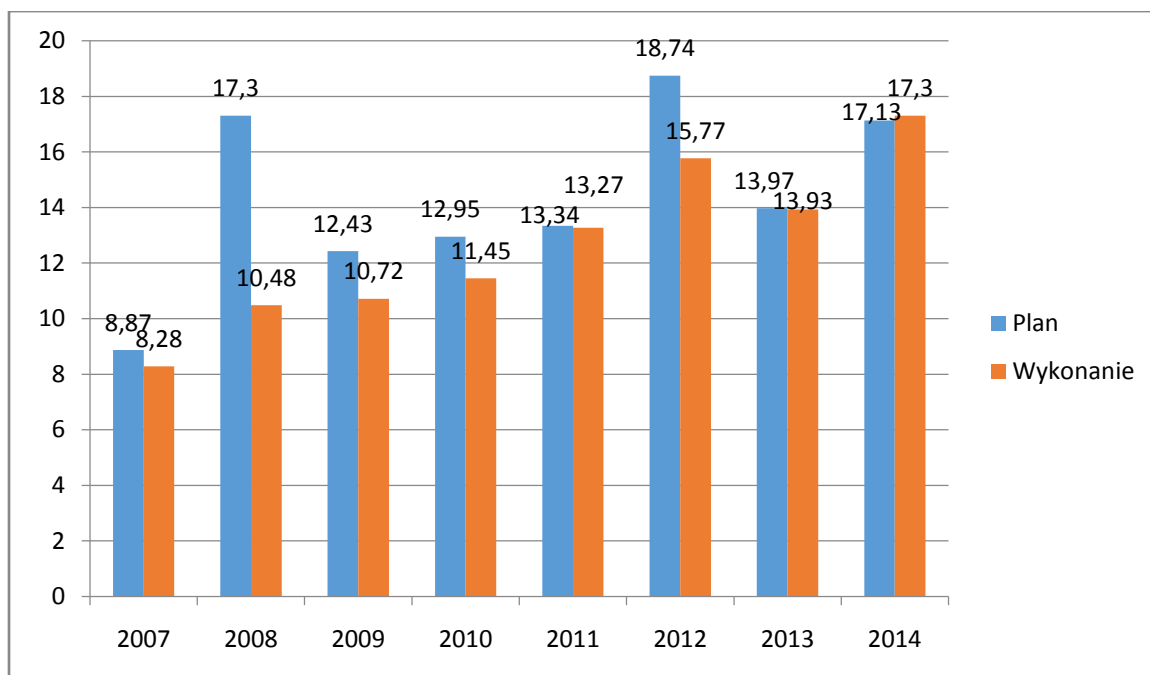
Analiza danych historycznych wskazuje, że projekcje na lata 2007 - 2014 nie mogą być w pełni oparte na trendach historycznych. Dotyczy to zarówno Gminy Boćki, jak również wszystkich polskich samorządów i wynika z procesu transformacji systemu samorządowego i dostosowywania gmin do nowych zadań w latach 2015–2023.

W niniejszym opracowaniu projekcje na lata 2015 - 2023 zostały oparte na najbardziej aktualnych wynikach finansowych, odpowiednio modyfikowanych o wskaźniki przewidywanej inflacji, wzrostu gospodarczego czy też inne, definiowane indywidualnie dla poszczególnych kategorii. Za wielkości bazowe obrano przede wszystkim dane z lat 2007-2014.

3.4. DOCHODY BUDŻETOWE

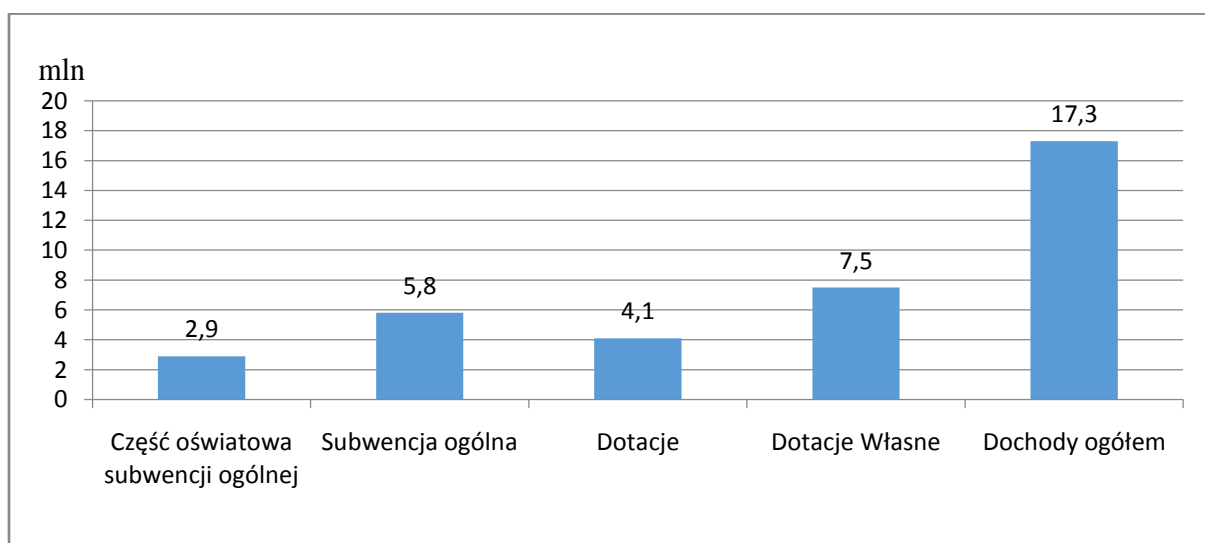
W całym analizowanym okresie 2007-2014 dochody budżetowe ogółem rosły w stosunkowo wysokim tempie. Było to spowodowane przede wszystkim rozszerzającymi się z każdym rokiem zakresami gminnych zadań, jak również odnotowywaną w poszczególnych okresach inflacją i dotacjami UE. Sytuacja ta występowała ze szczególnym nasileniem w momencie przystąpienia Polski do Unii.

Dochody budżetowe w latach 2007– 2014

W strukturze źródeł dochodów począwszy od lat 2007 wzrastała rola dotacji i subwencji, kosztem zmniejszającego się udziału dochodów własnych oraz z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa (podatki dochodowe od osób fizycznych i prawnych), aż do momentu ponad dwukrotnego przewyższenia poziomu dochodów własnych Gminy.

W zrealizowanych w roku 2014 dochodach dotacje 20,82 % i subwencje– 54,34%, stanowią prawie 75%, podczas gdy dochody własne ukształtowały się na poziomie zaledwie 24,72 %. Kwotowe zmiany w strukturze dochodów Gminy na przestrzeni lat 2007-2014 przedstawia poniższa tabela, natomiast zmiany relacji udziału poszczególnych dochodów obrazuje zamieszczony poniżej wykres.

W ramach subwencji najważniejszą rolę odgrywa jej część oświatowa stanowiąca w 2002 roku ponad 62% całkowitej kwoty subwencji. Na stałym poziomie wzrostu utrzymuje się część wyrównawcza subwencji, rekompensująca gminom zmniejszenie dochodów z tytułu podatku od środków transportowych spowodowana zmianą sposobu jego poboru.

W zakresie dochodów własnych Gminy z tytułu podatków i opłat lokalnych największe znaczenie mają podatek rolny z leśnym oraz - wykazujący on także największą dynamikę wzrostu - podatek od nieruchomości.

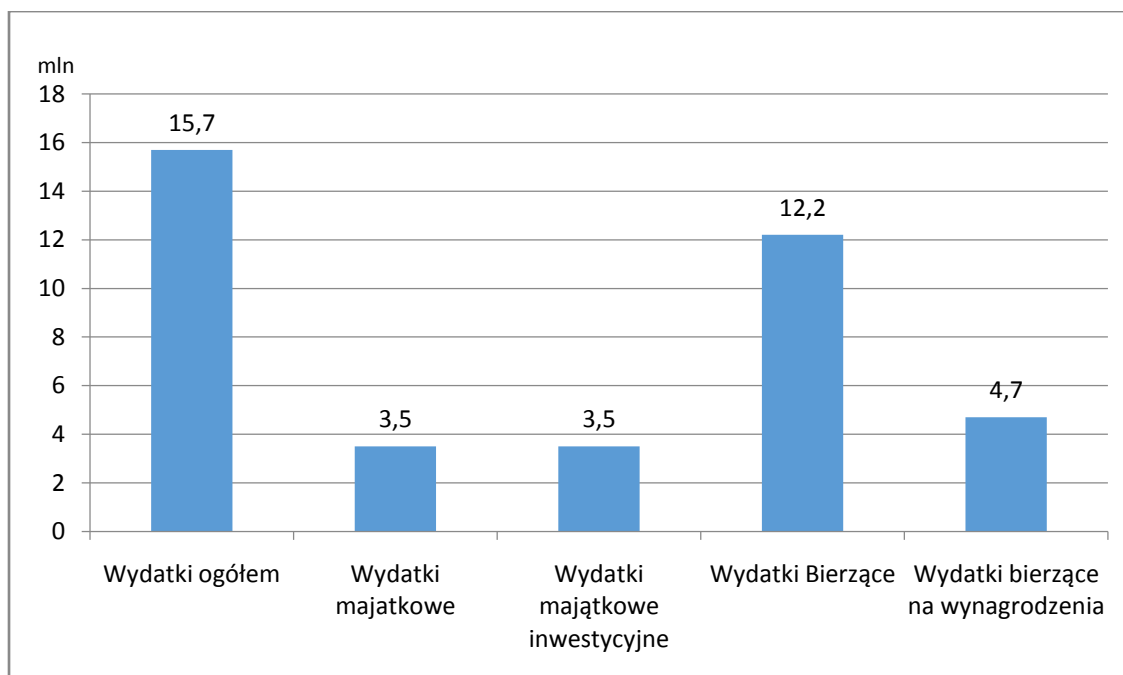
Strukturę i zmiany dochodów z tytułu podatków i opłat lokalnych przedstawia poniższy wykres.

3.5. WYDATKI

Na przestrzeni lat 2012-2014 w strukturze wydatków Gminy wyraźnie dominowały wydatki na oświatę i wychowanie, administrację, rolnictwo, transport oraz opiekę społeczną i stanowiły one następujące części ogólnych wydatków Gminy:

Rok	2012	2013	2014
Ogółem %	100,0	100,0	100,0
Rolnictwo i łowiectwo	8,9	23,5	7,7
Transport i łączność	13,8	14,0	16,4
Gospodarka mieszkaniowa	1,3	1,6	2,2
Administracja publiczna	11,4	8,5	9,4
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1,2	0,7	0,9
Różne rozliczenia	-	-	-
Oświata i wychowanie	33,6	29,4	31,6
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	20,5	14,2	14,1
Edukacyjna opieka wychowawcza	1,8	1,6	1,4
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1,6	1,9	7,1
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	3,5	3,1	6,8
Kultura fizyczna	0,2	0,2	0,3
Działalność usługowa	0,1	-	-
Ochrona zdrowia	0,3	0,4	0,3
Pozostałe	1,8	0,9	1,9

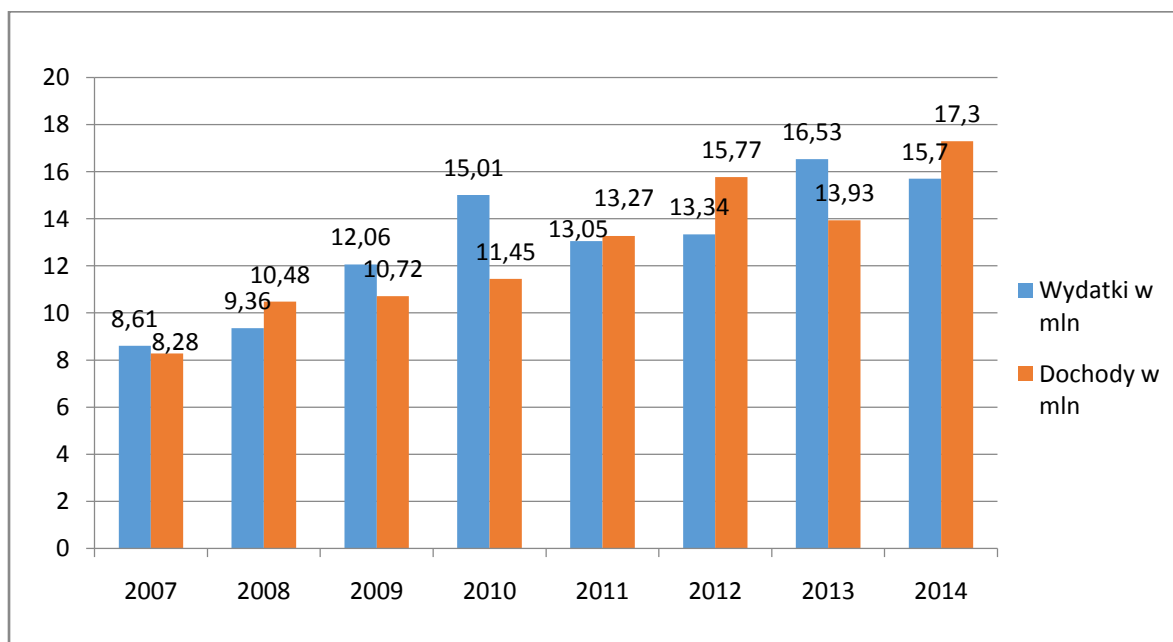
Strukturę wydatków inwestycyjnych w 2014 roku przedstawia poniższy wykres:

Osiągnięte wskaźniki inwestycyjne kształtują się na wysokim - w porównaniu do gmin województwa - poziomie, szczególnie przy tak wysokich wydatkach na oświatę, trudno byłoby je osiągnąć bez zwiększania deficytu budżetowego.

Relację wydatków do dochodów budżetowych przedstawia poniższy wykres:

Dochody do wydatków w latach 2007– 2014

3.6. WSKAŹNIKI FINANSOWE

W oparciu o historyczne dane finansowe Gminy zidentyfikowane zostały odpowiednie wskaźniki ekonomiczne dla finansów gminnych*. Są to:

Wolne środki jako procent dochodów

Wolne środki rozumiane są jako różnica pomiędzy dochodami gminy, obejmującymi wpływy z opłat, podatków oraz subwencje i dotacje na zadania zlecone a wydatkami obejmującymi wydatki osobowe, rzeczowe i bieżące, wydatki na zadania zlecone bez spłaty odsetek i wydatków inwestycyjnych.

Sytuacja finansowa gminy zależy od wartości i udziału wolnych środków w dochodach gminy. Im tych środków jest więcej tym sytuacja finansowa gminy jest

korzystniejsza. Wartość wolnych środków określa wycinek budżetu gminy, który może zostać zagospodarowany na inwestycje jak i na obsługę zadłużenia.

Inwestycje jako procent wolnych środków

Stosunek wydatków inwestycyjnych do wartości wolnych środków to drugi wskaźnik określający strukturę podziału wolnych środków. Wartość tego wskaźnika może przewyższać 100 %. Oznacza to, że środki własne gminy nie są wystarczające na realizację założonego planu i konieczne jest finansowanie zewnętrzne.

Roczne przepływy gotówki jako procent dochodów

Wskaźnik ten został opracowany dla potrzeb analizy finansowej i określa stosunek rocznych przepływów gotówki do dochodów ogółem. Roczne przepływy gotówki rozumiane są jako wolne środki przeznaczone na inwestycje pomniejszone o wydatki inwestycyjne i powiększone o pozyskane kredyty.

Wartość rocznych przepływów gotówki jest zbliżona do obliczanych w budżetach gmin nadwyżek i deficytów, przy czym dodatkowo uwzględniane są tu spłaty rat kapitałowych.

Otrzymana na koniec roku wartość informuje o pozycji finansowej gminy. Jeśli jest dodatnia oznacza to faktyczną nadwyżkę gotówkową, która może zostać zagospodarowana w kolejnych latach. Wartość ujemna wskazuje na niedobór gotówki, który ostatecznie może być pokryty ze skumulowanych przez gmin środków.

Zalecane jest utrzymywanie omawianego wskaźnika przy wartościach dodatnich. Jego wartość nie powinna być wysoka, świadczyłoby to o nieefektywnym planowaniu budżetu. Sugerowana wartość powinna się wahać w granicach 1 -2 % .

Obsługa kredytów do dochodów

Wskaźnik ten oznacza stosunek wydatków na obsługę kredytów (odsetki i raty kapitałowe) powiększonych o sumę udzielonych poręczeń i gwarancji do dochodów ogółem pomniejszonych o wartość dotacji na zadania zlecone. Zgodnie z przepisami jest to podstawowy wskaźnik określający zdolność gminy do zaciągania zobowiązań.

Jego określony maksymalny pułap wynosi 15 %.

Posługiwanie się wyłącznie tym wskaźnikiem nie pozwala na pełne ukazanie zdolności kredytowej gmin. Dzieje się tak dlatego, że jako podstawa decyzji o zatwierdzeniu kredytu obliczany jest w momencie zaciągania kredytu bądź pożyczki bez sprawdzenia konsekwencji takiego zobowiązania na budżet gminy w kolejnych latach. Spowodowane to może być tym, że gminy jak dotąd zobligowane są do sporządzania budżetów rocznych a nie wieloletnich.

Jako że wskaźnik ten jest powszechnie obowiązującym należy go brać pod uwagę ubiegając się o finansowanie zewnętrzne. Jego wielkość w kolejnych latach powinna być odpowiednio wyważona w stosunku do budżetu gminy a jej maksymalna wartość nie powinna przekraczać 10-12 % w zależności planowanego finansowania inwestycji w kolejnych latach. Konieczność utrzymania 3-5 % marginesu wynika z możliwości wystąpienia nagłych inwestycji, na które przy braku środków własnych trzeba będzie zaciągnąć kredyt.

Obsługa kredytu jako procent wolnych środków

Wskaźnik ten informuje jaki procent wolnych środków przypada na spłatę rat kapitałowych wraz z odsetkami w danym roku. W celu zachowania odpowiednich proporcji w dystrybucji wolnych środków wskaźnik ten powinien utrzymywać się na takim poziomie by nie zakłócać planu inwestycyjnego gminy.

Jego kontrola jest ważna nie tylko w roku zaciągnięcia kredytu ale przede wszystkim w okresach jego spłaty. Sugeruje się by wartość tego wskaźnika nie przekraczała 25 %

Skumulowany stan gotówki jako procent dochodów

Wskaźnik ten wskazuje na pozycję płynności finansowej gminy. Obliczany jest jako stosunek skumulowanego stanu gotówki do dochodów gminy ogółem. Za skumulowany stan gotówki rozumie się wartość przepływów pieniężnych z danego roku powiększoną o wartość skumulowanych przepływów z lat poprzednich.

Stan gotówki na koniec roku oznacza wartość środków jakimi gmina teoretycznie dysponuje i które mogą być zagospodarowane w przyszłości.

Analizując tę wartość należy pamiętać, że za podstawę do jej obliczenia przyjęto dane z wykonania budżetu co nie oznacza, że wszystkie kwoty z danego roku wpłynęły w danym roku kalendarzowym.

Wartość skumulowanych środków powinna być na tyle duża aby można ją było wykorzystać do pokrywania bieżących należności, szczególnie na początku roku kalendarzowego. Stosunek do dochodów ogółem powinien wynosić 3 - 5 % . Wartości większe kłócą się z celem polityki budżetowej. Jeśli skumulowany stan gotówki przyjmuje wartość ujemną oznacza to brak płynności finansowej gminy. W takim przypadku o ile wartość wolnych środków jest dodatnia oznacza to, że na dany rok przewidziane zostały zbyt wysokie nakłady inwestycyjne lub obsługa kredytów w danym roku przewyższa możliwości finansowe gminy.

3.7. PROGNOZA DOCHODÓW BUDŻETOWYCH NA LATA PRZYSZŁE.

Opracowując założenia do projekcji budżetu Gminy na lata przyszłe oparto się na analizach trendów kształtowania się dochodów w latach ubiegłych, z pełną świadomością faktu, że jest to niewystarczające dla właściwej prognozy.

Dlatego też wskaźniki wzrostu przyporządkowywano poszczególnym źródłom dochodów po indywidualnej analizie ich zachowywania się w latach ubiegłych, przy konsultacji z działem finansowym. Do opracowania prognozy wykorzystano istniejące w Urzędzie Gminy dokumenty planistyczne związane z planowanymi inwestycjami i przyszłymi dochodami Gminy. Horyzont czasowy wyznaczony zakresem posiadanych informacji pozwolił na wykonanie analizy możliwości inwestycyjnych i wiarygodności kredytowej Gminy do roku 2023, którą obrazuje poniższy wykres.

Obok stałych wskaźników wzrostu identyfikowanych indywidualnie dla poszczególnych źródeł dochodów budżetowych, arkusze kalkulacyjne uzupełniono o wskaźnik inflacji określony na stałym poziomie 7% dla kolejnych lat po roku 2000 oraz stały („ostrożny”) wskaźnik wzrostu Produktu Krajowego Brutto = 4%.

Analiza możliwości inwestycyjnych i wiarygodności kredytowej

Poniższaprojekcja budżetu Gminy do roku 2014 została sprowadzona do prognozy dochodów budżetowych, dlatego iż dla projektowania wydatków niezbędne są dane o planach rozwoju i inwestycji gminnych, a niniejsza analiza finansowa ma właśnie przygotować informacje o uwarunkowaniach finansowych przyszłych inwestycji. Dlatego też w arkuszu kalkulacyjnym w pozycjach dotyczących przyszłych inwestycji pojawiają się wartości zerowe. Ważną informacją finansową są prognozowane na podstawie dotychczasowych wydatków inwestycyjnych wielkości wolnych środków na inwestycje, stanowiące punkt wyjścia do planowania inwestycji. Dokładna projekcja wydatków będzie możliwa po określeniu celów strategicznych i programów inwestycyjnych Gminy.

3. WYCIĄG ZE STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

W aspekcie reformy administracyjnej państwa wprowadzającej instytucję samorządu wojewódzkiego będącego partnerem dla władz centralnych w zakresie kreowania i wdrażania polityki rozwoju regionalnego, należy w trakcie identyfikowania kierunków rozwoju Gminy uwzględnić strategiczne priorytety Województwa Podlaskiego. Zharmonizowanie planów rozwoju Gminy i Województwa pozwoli na efektywne ubieganie się w przyszłości o wsparcie lokalnych inwestycji z budżetu Województwa, rządu centralnego czy też zagranicznych funduszy pomocowych alokowanych na szczeblu regionu.

Ze względu na powyższe włączono do niniejszego rozdziału wyciąg Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego.

UWARUNKOWANIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO WYNIKAJĄCE Z DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH NA POZIOMIE KRAJOWYM

Istotnym dokumentem z poziomu krajowego o zasadniczym znaczeniu dla kształtu polityki rozwoju na poziomie regionu jest przyjęta 5 lutego 2013 r. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju (DSRK). Główne założenia i scenariusze rozwoju społeczno-

gospodarczego Polski przedstawione w tymże dokumencie tworzą ramy dla pozostałych krajowych strategicznych dokumentów o krótszym horyzoncie czasowym.

Podstawowym dokumentem kształtowania doktryny i praktyki polityki regionalnej w Polsce w obecnej dekadzie jest Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego do roku 2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie (KSRR), przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 13 lipca 2010 roku. W dokumencie tym jako cele polityki regionalnej określono: **(1) wspieranie wzrostu konkurencyjności regionów; (2) budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych oraz (3) tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań ukierunkowanych terytorialnie, a także zaproponowano następującą strukturę alokacji środków: 63% na cel (1), 30% na cel (2) oraz 7% na cel (3).** W KSRR zaproponowano także wprowadzenie kategorii obszarów strategicznej interwencji (OSI), kształtującej terytorialny wymiar polityk publicznych.

W KSRR zapisano również potrzebę kontynuowania makroregionalnego programu Polski Wschodniej, dokumentując znaczenie utrzymania takiego priorytetu polityki regionalnej Polski także w tej dekadzie. W dokumencie tym uznano miasto Białystok za kluczowy element sieci osadniczej w Polsce.

Kluczowym dokumentem, będącym odniesieniem dla tej generacji strategii wojewódzkich w Polsce, jest Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020. **Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (ŚSRK)**, która została przyjęta przez Radę Ministrów we wrześniu 2012 roku. Określa ona następującą strukturę obszarów rozwoju społeczno-gospodarczego Polski: **(1) sprawne i efektywne państwo; (2) konkurencyjną gospodarkę oraz (3) spójność społeczną i terytorialną.** Dokument ten cechuje strukturalne podejście, wskazujące na kluczowe znaczenie poprawy jakości administracji publicznej i instytucji społeczeństwa obywatelskiego w Polsce, co powinno zostać uwzględnione także na poziomie regionalnym.

Kolejnym dokumentem, formalnie obowiązującym od listopada 2012 roku, jest Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020 (SZRWRiR). Uwzględnia ona koncepcję wielofunkcyjności obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w płaszczyźnie społecznej, gospodarczej i środowiskowej. Diagnoza zawarta w dokumencie uwzględnia zróżnicowanie przestrzenne i trendy rozwojowe obszarów wiejskich w Polsce.

Kierunki interwencji wskazane w SZRWRiR obrazuje katalog działań, które należy podjąć w celu osiągnięcia zamierzonych rezultatów, zarówno na poziomie centralnym, jak i regionalnym. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020 jest spójna z pozostałymi strategiami rozwoju.

Dnia 22 stycznia 2013 r. została przyjęta przez Radę Ministrów Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku), która stanowi dokument wskazujący cele oraz kierunki rozwoju transportu w taki sposób, aby etapowo - do 2030 r. - możliwe było osiągnięcie celów założonych w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju (DSRK) oraz Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju (SRK 2020). Jednym z priorytetowych, a mających ogromne znaczenia dla województwa podlaskiego, kierunków interwencji w zakresie modernizacji i przestrzennego

rozmieszczenia infrastruktury jest: wzmacnianie połączeń transportowych Polski Wschodniej z obszarami o większych perspektywach rozwojowych.

Obowiązującym dokumentem krajowym, o długookresowym horyzoncie czasowym, sięgającym roku 2030, jest Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 13 grudnia 2011 roku. W KPZK wskazano na znaczenie polityki miejskiej oraz potencjału ośrodków metropolitalnych dla rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, w tym Białegostoku, a także bardzo słabą dostępność terytorialną, zarówno wewnętrzną, jak i zewnętrzną, województwa podlaskiego. Stanowi on podstawę dla Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa. Dodatkowo, ponieważ województwo podlaskie jest częścią makroregionu Polski Wschodniej, widoczne są powiązania z założeniami Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020, która została opracowana i przyjęta w dniu 30 grudnia 2008 roku. Podstawowym problemem całego makroregionu jest bardzo niska spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna, dlatego celem strategicznym jest podwyższenie przez każde z tych województw poziomu wszystkich trzech wymiarów spójności w relacji do całej Unii Europejskiej. Wszystko wskazuje na to, że Polska Wschodnia pozostanie w kolejnych latach beneficjentem instrumentów zorientowanych na najbiedniejsze regiony Unii Europejskiej. Pole decyzji strategicznych Rządu w sferze europejskiej polityki spójności, istotne także dla województwa podlaskiego, dotyczy między innymi: alokacji środków na programy krajowe i regionalne, linii demarkacyjnych pomiędzy poszczególnymi priorytetami tematycznymi i w ich ramach, algorytmu podziału środków pomiędzy regiony, poziomu wielofunduszowości w ramach regionalnych programów operacyjnych oraz przyszłości programowania rozwoju makroregionu Polski Wschodniej.

MISJA I CELE ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

Dla województwa podlaskiego istotne znaczenie mają przede wszystkim: (1) **Przesunięcie akcentów polityki regionalnej Polski ze spójności na konkurencyjność, co oznacza konieczność określenia potencjałów województwa, mogących być podstawą rozwoju społeczno-gospodarczego w obecnej dekadzie. Wymaga to także konsekwentnego wzmacniania potencjału B+R regionu;** (2) **Konieczność wyróżnienia w strategii rozwoju województwa obszarów strategicznej interwencji (OSI);** (3) **Potwierdzenie znaczenia zasadniczej poprawy dostępności terytorialnej województwa podlaskiego, zarówno w układzie wewnętrznym, jak też zewnętrznym;** (4) **Nacisk na dowartościowanie polityki miejskiej oraz na szczególną rolę metropolii w rozwoju społeczno-gospodarczym, co oznacza potrzebę szerszego ukierunkowania polityki regionalnej na rzecz Białegostoku i strefy bezpośrednio otaczającej to miasto;** (5) **Uwzględnienie powiązań z Litwą, Białorusią oraz z sąsiednimi województwami, z Mazowszem ze względu na kluczowe znaczenie dostępności do stolicy kraju oraz z sąsiadującymi regionami Polski Wschodniej ze względu na kooperację w ramach makroregionu;** (6) **Konsekwentne traktowanie makroregionu Polski Wschodniej jako obszaru wymagającego specjalnej interwencji publicznej.**

Misja stanowi zapis intencji tego, co władze samorządowe województwa podlaskiego pragną uzyskać w wyniku realizacji opracowanej Strategii. Zjawiska zachodzące w sferze społeczno-gospodarczej charakteryzują się dużą dynamiką, stąd też przy

zachowaniu uniwersalności zapisów dotyczących misji, mogą zmieniać się narzędzia prowadzące do jej urzeczywistnienia.

Misja województwa

Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka;

Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe;

Cel strategiczny 3. Jakość życia.

U podstaw skutecznej realizacji celów strategicznych leżą cele horyzontalne, których wątki przenikają cele strategiczne:

Cel horyzontalny: Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze podstawą harmonii aktywności człowieka i przyrody;

Cel horyzontalny: Infrastruktura techniczna i teleinformatyczna otwierająca region dla inwestorów, mieszkańców, sąsiadów i turystów.

CELE STRATEGICZNE I CELE HORYZONTALNE

Przyjęte cele horyzontalne z jednej strony warunkują, z drugiej zaś wspierają możliwości skutecznego osiągnięcia celów strategicznych. Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze województwa podlaskiego ma stanowić nie tyle samoistny cel rozwojowy, co wzmacniać naturalną przewagę województwa postrzeganego jako posiadające doskonale zachowane środowisko naturalne. Konieczna dbałość o utrzymanie wysokiej jakości środowiska jest w układzie celów traktowana jako ważny czynnik zwiększający możliwości wzrostu konkurencyjnej gospodarki - szczególnie jej „zielonych” sektorów. Wizerunek regionu o unikalnym środowisku będzie czynnikiem sprzyjającym rozwojowi powiązań zewnętrznych, poprzez przyciąganie inwestorów zainteresowanych szybko rozwijającą się zieloną gospodarką i jako element promujący na zewnętrznych rynkach regionalne marki. Utrzymanie dobrej jakości środowiska to także kluczowa determinanta wysokiej jakości życia mieszkańców regionu.

Nie można mówić o zapewnieniu rozwoju konkurencyjnej gospodarki oraz powiązań krajowych i międzynarodowych, a także wysokiej jakości życia bez zapewnienia odpowiedniej infrastruktury technicznej i teleinformatycznej. Dobra infrastruktura jest koniecznością i warunkiem, ale nie istotą planowanego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa podlaskiego. Ujęcie tych wyzwań w formie celu horyzontalnego powinno być traktowane jako możliwie najsilniej wyrażone oczekiwanie w stosunku do władz centralnych na radykalną poprawę dostępności regionu jako kluczowej bariery rozwoju.

RELACJE POMIĘDZY CELAMI STRATEGICZNYMI

Przyjęte cele strategiczne zakładają równoległe prowadzenie działań na trzech kierunkach, tak aby zapewnić odpowiednio:

1. Wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności gospodarki;

2. Rozwój krajowych i międzynarodowych powiązań społeczno-gospodarczych regionu;

3. Wzrost jakości życia mieszkańców.

Powyższe cele strategiczne dotyczą obszarów życia społeczno-gospodarczego regionu, w których świadoma interwencja może zapewnić bieżącą poprawę sytuacji mieszkańców, jak i przede wszystkim zgodnie z hasłem przewodnim procesu aktualizacji strategii „Program powinności wobec pokoleń” zbuduje podstawy trwałego długookresowego rozwoju i nadrobienia dystansu do regionów wiodących w Polsce i w Europie. Jednocześnie na układ przyjętych celów strategicznych należy

patrzeć jako na system elementów wzajemnie powiązanych i warunkujący się, a w szczególności wzmacniających swoje oddziaływanie. Niewątpliwie podstawą rozwoju regionu musi być konkurencyjna gospodarka. To ona tworzy miejsca pracy i w konsekwencji prowadzi do wzrostu zatrudnienia, wzrostu dochodów i dobrobytu. Posiadanie pracy i dochodów stanowi fundament wysokiej jakości życia.

Konkurencyjna gospodarka to czynnik, który zapewni, że rozwój powiązań krajowych i międzynarodowych przyniesie maksymalne korzyści. Więcej inwestycji, ale i więcej nowych idei, ludzi kreatywnych i przedsiębiorczych, których będzie przyciągał region stworzy silne podstawy rozwoju gospodarczego, a także przełoży się na wzrost jakości życia. Wysoka jakość życia będzie również ważnym czynnikiem przyciągania ludzi z zewnątrz, także ze wschodu, nie tylko jako turystów, ale przede wszystkim jako nowych, aktywnych, przedsiębiorczych i kreatywnych mieszkańców. Zatem wysoka jakość życia mieszkańców zapewni doskonałe warunki do rozwoju gospodarczego, utrzymując w regionie najlepsze zasoby ludzkie, pomimo ciągle jeszcze niższych średnich dochodów. Będzie to także ważny czynnik decydujący o lokalizacji inwestycji zewnętrznych w regionie.

Konsekwentna równoczesna realizacja przyjętych trzech celów strategicznych zapewni dodatkowo wystąpienie wielu efektów synergicznych, zasadniczo wzmacniających efekty podejmowanych działań. U podstaw konstrukcji zakresu poszczególnych celów strategicznych leżą założenia o charakterze przekrojowym, są to:

- 1) inteligentna specjalizacja - strategia jest otwarta na idee przyczyniające się do budowania specyficznych przewag regionu, w szczególności w oparciu o jego potencjał wewnętrzny, dotyczy to między innymi: wykorzystania korzystnych uwarunkowań do produkcji rolniczej - mleka i jego przetworów oraz wysokiej jakości żywności, produkcji i usług o wyznaczniku „ekologiczne i zielone” - odnawialnych źródeł energii, technologii przyjaznych środowisku, ekoturystyki, nauk o życiu (life science, opieka nad osobami starszymi, rehabilitacja, turystyka medyczna, srebrna gospodarka - silvereconomy etc.), kreacji zielonych miejsc pracy oraz rozwoju produkcji i usług zorientowanych na naszych wschodnich sąsiadów;
- 2) wykorzystanie ICT - strategia promuje szerokie wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych we wszystkich sferach życia i dziedzinach gospodarki;
- 3) współpraca - strategia przyczyni się do powstawania w regionie kultury współpracy opartej na zaufaniu różnorodnych podmiotów i instytucji, przyczyniających się do realizacji celów rozwojowych regionu;
- 4) spójność terytorialna - strategia przyczyni się do pobudzania lokalnych zasobów dla rozwoju społeczno-gospodarczego we wszystkich częściach regionu.

CEL STRATEGICZNY 1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA

W strukturze gospodarczej województwa podlaskiego dużą rolę odgrywa rolnictwo, w którym produktywność pracy jest niska. Diagnoza procesów rozwojowych wskazuje na niewystarczająco dynamiczny rozwój działów pozarolniczych. Problemem są także niskie nakłady inwestycyjne i niska innowacyjność w przedsiębiorstwach oraz słaba współpraca świata nauki i przedsiębiorstw. Wszystko to prowadzi do utrzymywania się niskich dochodów, a także spadku zatrudnienia w regionie. Sytuacja ta wymaga radykalnego wzrostu przedsiębiorczości i konkurencyjności podlaskiej gospodarki. Wzrost przedsiębiorczości stać się może mechanizmem zapewniającym istotne

zmiany w strukturze zatrudnienia w kierunku wzrostu roli produkcji przemysłowej, usług i budownictwa, które zapewniają wyższą niż rolnictwo wartość dodaną na jednego zatrudnionego. Niezbędne jest oparcie konkurencyjności regionalnej gospodarki na wiedzy i innowacjach wdrażanych w zakorzenionych sektorach tradycyjnych. Należy zwiększyć wykorzystanie koncepcji inteligentnych specjalizacji, łącząc tradycje gospodarcze regionu z najnowszą wiedzą i technologiami. Nie można też zaniedbywać nowych rodzących się sektorów gospodarczych, w których region także może znaleźć swoje szanse. Przedsiębiorczość oraz gospodarka oparta na wiedzy i innowacjach zapewni trwałą przewagę konkurencyjną w warunkach globalizacji.

Rozwój przedsiębiorczości w regionie powinien przyczynić się do wzmocnienia jego potencjału gospodarczego. Po pierwsze efektem tego ma być zwiększenie liczby przedsiębiorstw, a więc zwiększenie liczby podmiotów i osób zaangażowanych w kreowanie wzrostu gospodarczego regionu. Po drugie rozwój przedsiębiorczości ma skłonić przedsiębiorców do podejmowania nowych wyzwań gospodarczych oraz podnieść ich kompetencje związane z prowadzeniem biznesu. Nowoczesna, konkurencyjna gospodarka napędzana przedsiębiorczością mieszkańców, której wytwory będą skierowane na rynki zewnętrzne, zapewni wzrost dochodów i zatrudnienia.

Rolnictwo jest i powinno być niezmiernie ważną gałęzią gospodarki, przy czym konieczne jest dążenie do sprzedaży poza region jedynie wysoko przetworzonych produktów. Produkcję rolną należy ukierunkować na żywność bezpieczną, wysokiej jakości i wytwarzaną w sposób zrównoważony. Obiektem szczególnej troski powinny być zatem z jednej strony innowacje w rolnictwie oraz sferze produkcji żywności, a z drugiej ochrona dziedzictwa i wsparcie produktów tradycyjnych. Należy dążyć do wzmocnienia pozycji rolników w łańcuchu dostaw żywności poprzez innowacyjne rozwiązania, które sprzyjają przejrzystości, przepływowi informacji i zdolnościom w zakresie zarządzania oraz służą wytwarzaniu nowych produktów wysokiej jakości.

Miary sukcesu:

1. PKB na 1 mieszkańca
2. Liczba firm na 10 tys. Mieszkańców

CEL OPERACYJNY 1.1. ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

W województwie podlaskim wyraźnie mniej osób niż w bardziej rozwiniętych regionach decyduje się na prowadzenie działalności gospodarczej. Mniej firm to mniejszy potencjał rozwoju gospodarczego, a tym samym mniejsze szanse w konkurencji z innymi regionami. Przedsiębiorczość to duża liczba firm, ale także aktywność i skuteczność tych już istniejących. Wsparcie przedsiębiorczości powinno stanowić tło innych działań strategicznych w województwie podlaskim.

Przedsiębiorczość to specyficzna zdolność społeczeństwa do wykorzystania swojego potencjału, oznacza zdolność do wcielania pomysłów w czyn. Obejmuje ona kreatywność, innowacyjność i podejmowanie ryzyka, a także zdolność do planowania przedsięwzięć i prowadzenia ich dla osiągnięcia zamierzonych celów. Bez przedsiębiorczości rozwój nie jest możliwy. Przedsiębiorczość to kreowanie postaw społecznych: to „wzięcie spraw we własne ręce”, to „zaradność”, to „odwaga”, to „motywacja” do wyznaczania i „skuteczność” osiągnięcia celów. Przedsiębiorczość w tym znaczeniu nie odnosi się tylko do przedsiębiorców, ale do całego społeczeństwa. Rozwój przedsiębiorczości to także pobudzanie pozarolniczej działalności na

obszarach wiejskich oraz poszukiwanie alternatywnych źródeł dochodów dla ludności zamieszkującej na obszarach atrakcyjnych przyrodniczo i objętych ochroną. Przedsiębiorczość to również skuteczniejsza i tańsza administracja publiczna, dzięki lepszemu zarządzaniu i prospołecznej aktywności.

Główne kierunki interwencji:

- Promowanie postaw przedsiębiorczych
- Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych

CEL OPERACYJNY 1.2. WZROST INNOWACYJNOŚCI PODLASKICH PRZEDSIĘBIORSTW

Podniesienie poziomu innowacyjności w działalności podlaskich przedsiębiorstw powinno przyczynić się do wzrostu ich konkurencyjności na rynkach zewnętrznych, a przez to do istotnego wzrostu sprzedaży produktów i usług wytworzonych w regionie. Priorytetowym obszarem oddziaływania powinny być przedsiębiorstwa wykazujące najwyższą konkurencyjność i innowacyjność. Na bazie kluczowych branż regionu, w których działają innowacyjne przedsiębiorstwa, powinny być tworzone platformy współpracy środowiska naukowego, instytucji otoczenia biznesu oraz sektora przedsiębiorstw. W dalszej kolejności interwencja powinna dotyczyć wszystkich firm, wprowadzających rozwiązania innowacyjne, bez względu na to czy będą to rozwiązania własne, czy pozyskane. Należy przy tym szeroko rozumieć innowacje jako obejmujące wdrażanie nowych produktów, procesów, sposobów organizacji i marketingu.

Jednak w każdym przypadku zastosowana innowacja powinna przynosić wymierne efekty rynkowe. Współcześnie coraz częściej współautorami innowacji są klienci i użytkownicy produktu czy usługi, dlatego potrzebna jest reorientacja na innowacje otwarte. Na szczególną uwagę zasługuje stymulowanie prac badawczo-rozwojowych prowadzonych przez przedsiębiorstwa, w szczególności związanych z innowacjami produktowymi, a także wprowadzenia wyników tych prac na rynek. Należy wspierać przede wszystkim przedsięwzięcia podnoszące konkurencyjność w wymiarze krajowym i międzynarodowym. Jednocześnie będą podejmowane działania poprawiające dostęp przedsiębiorstw do kapitału z wykorzystaniem inżynierii finansowej, co w efekcie przyczyni się do zwiększenia poziomu inwestycji w regionie. Szczególnego podejścia wymagają małe i średnie przedsiębiorstwa nie partycypujące do tej pory w procesach związanych z podnoszeniem innowacyjności. Konieczne jest zastosowanie instrumentarium, które pozwoliłoby wygenerować w nich popyt na innowacje produktowe, procesowe, marketingowe, organizacyjne.

Główne kierunki interwencji:

- Promowanie postaw proinnowacyjnych
- Wspieranie działalności B+R w przedsiębiorstwach
- Zapewnienie dostępu do kapitału na działalność inwestycyjną i innowacyjną przedsiębiorstw
- Wspieranie transferu wiedzy i komercjalizacji wyników B+R
- Wspieranie innowacji produktowych, procesowych, organizacyjnych i marketingowych

CEL OPERACYJNY 1.3. ROZWÓJ KOMPETENCJI DO PRACY I WSPARCIE AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ MIESZKAŃCÓW REGIONU

Przewaga konkurencyjna gospodarki w coraz większym stopniu determinowana jest poziomem kapitału ludzkiego. Tworzą go coraz lepiej wykształceni, bardziej aktywni i

elastycznie poruszający się na rynku pracy obywatele. Szybko też rośnie rola kapitału społecznego, wyrażającego kompetencje i postawy sprzyjające współpracy, komunikacji, kreatywności, otwartości i umiejętności elastycznego wykorzystywania posiadanej wiedzy i doświadczenia. Ostatnie lata przynoszą wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców regionu, jednak głównym problemem jest niedostosowanie oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy. Podstawowym wyzwaniem jest zatem sprawny, wysokiej jakości system edukacji, w tym ustawicznej i szkoleń, dopasowany do potrzeb gospodarczych i społecznych. Niezbędny jest w związku z tym rozwój współpracy pomiędzy pracodawcami i szkołami, zwłaszcza zawodowymi i wyższymi. Konieczne jest jednocześnie podniesienie atrakcyjności i elastyczności kształcenia i szkolenia zawodowego. Aby poprawić konkurencyjność, konieczne są inwestycje mające na celu wzmocnienie kadr regionalnej gospodarki, w tym zarówno administracji publicznej, pracowników firm, jak i przedsiębiorców (w szczególności w zakresie kompetencji zarządczych). Dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb regionalnej gospodarki to także działania w zakresie reorientacji zawodowej osób odchodzących z rolnictwa. Wobec dynamicznych zmian zachodzących w otoczeniu społeczno-gospodarczym konieczne jest dostosowywanie się pracowników do zmieniających się oczekiwań rynku pracy.

Główne kierunki interwencji:

- Poprawa dostępności do wysokiej jakości kształcenia i szkolenia dostosowanego do potrzeb rynku pracy
- Aktywizacja zawodowa osób o utrudnionym dostępie do rynku pracy

CEL OPERACYJNY 1.4. KAPITAŁ SPOŁECZNY JAKO KATALIZATOR PROCESÓW ROZWOJOWYCH

W Strategii Europa 2020 inwestycje w kapitał społeczny zostały uznane za jeden z kluczowych czynników przyczyniających się do osiągnięcia większej spójności społecznej i budowy społeczeństwa opartego na wiedzy. We współczesnej gospodarce, ale i w sferze społecznej niezbędna jest umiejętność działania w strukturach sieciowych. Budowa kapitału społecznego to dbanie o zdrowe relacje społeczne, o dobro wspólne i współpracę. Dlatego tak istotne jest wzmocnienie społecznych i obywatelskich kompetencji mieszkańców regionu oraz wspieranie dialogu społecznego. Nie bez znaczenia jest także kształtowanie kompetencji sprzyjających kooperacji, takich jak tolerancja, otwartość, innowacyjność i kreatywność. Z perspektywy zaufania, stanowiącego jeden z wyznaczników kapitału społecznego, istotna jest także poprawa jakości działania instytucji publicznych, szczególnie w sferze komunikacji z obywatelem. Sprawna administracja to nie tylko efektywne dysponowanie środkami publicznymi, ale przede wszystkim odwołanie się do wartości społeczeństwa obywatelskiego i zasady partnerstwa. Podstawą budowania silnego kapitału społecznego jest z jednej strony wzmocnienie więzi opartych na wspólnej tożsamości i umiejętności do jej ciągłej, twórczej reinterpretacji. Z drugiej jego integralnym elementem jest otwartość na inne wzorce kulturowe, umiejętność współdziałania i współżycia osób reprezentujących różne wartości, tradycje, normy zachowań i sposoby życia. Obydwie te postawy są ze sobą silnie związane i warunkowane przez znajomość własnej tradycji, kultury, historii oraz indywidualną kreatywność, otwartość na inspiracje i nowe rozwiązania. Kluczowe jest w tym aspekcie wzmocnienie znaczenia kultury w rozwoju społeczno-gospodarczym

regionu. Kultura może być potencjalnie istotnym czynnikiem dynamizującym rozwój społeczno- gospodarczy województwa.

Główne kierunki interwencji:

- Kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego
- Efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego
- Sprawna administracja
- Poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego

CEL OPERACYJNY 1.5. EFEKTYWNE KORZYSTANIE Z ZASOBÓW NATURALNYCH

Wzrost efektywności korzystania z zasobów przez podlaskie przedsiębiorstwa powinien przyczynić się do obniżenia kosztów działalności, a tym samym do podniesienia ich konkurencyjności. Największy potencjał w tym zakresie daje realizacja przedsięwzięć ograniczających energo- i materiałochłonność działalności. Skutkiem tego powinno być mniejsze zużycie energii, surowców i materiałów w przeliczeniu na jednostkę produktu lub usługi. Szczególną rolę odgrywać będą przedsięwzięcia dotyczące produkcji energii w oparciu o źródła odnawialne (OZE). Rozwój OZE to także kwestia bezpieczeństwa energetycznego regionu i ochrony klimatu. Szansą regionu jest w tym zakresie wykorzystanie przyjaznego środowiska modelu zdecentralizowanego wytwarzania energii.

Efektywnemu korzystaniu z zasobów naturalnych mają służyć eko-innowacje, wdrażane także w sektorach tradycyjnych, takich jak: przemysł tekstylny, drzewny czy produkcja żywności. Istnieje również potrzeba rozwoju wszelkich przedsięwzięć związanych z zieloną gospodarką, w tym na terenach wiejskich, tak zwanych business & biodiversity. Ważnym aktywatorem zielonego wzrostu powinny być technologie ICT. Poza innowacjami technologicznymi potrzebne jest zorientowanie się na innowacje pozatechnologiczne, takie jak organizacyjne (zielone zamówienia publiczne, certyfikacja) czy nowe modele biznesowe (leasing, Product Service Systems). Uzupełniający charakter mogą mieć także działania w zakresie dostosowania istniejących instalacji do wymogów najlepszych dostępnych technik (bestavailabletechnology - BAT), wdrażania systemów zarządzania środowiskowego oraz uzyskania certyfikowanych ekoznaków. Wzmocnienie zdolności przedsiębiorstw do tworzenia eko-innowacji powinno przyczyniać się do powstawania innowacyjnych, zielonych produktów i usług, a tym samym zwiększać szanse zdobywania nowych rynków.

Główne kierunki interwencji:

- Promowanie postaw i działań sprzyjających efektywności wykorzystania zasobów naturalnych
- Ograniczanie energo- i materiałochłonności
- Produkcja energii ze źródeł odnawialnych

CEL OPERACYJNY 1.6. NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA SIECIOWA

Powszechna dostępność do szerokopasmowego Internetu powinna stać się standardem cywilizacyjnym: warunkuje rozwój społeczeństwa informacyjnego, upowszechnienie korzystania z usług świadczonych drogą elektroniczną, ale także poprawę konkurencyjności podmiotów gospodarczych. Inwestycje w infrastrukturę telekomunikacyjną wpływają na podniesienie atrakcyjności regionu z punktu widzenia zarówno przedsiębiorców, jak i mieszkańców. Kluczową kwestią dla bezpieczeństwa

energetycznego województwa podlaskiego jest stan techniczny obiektów wytwarzających energię oraz gęstość i stan techniczny sieci przesyłowych i dystrybucyjnych. W obecnie istniejącej sieci brak jest rezerwowego zasilania lokalnych sieci. Zły stan techniczny linii energetycznych wpływa negatywnie na bezpieczeństwo energetyczne województwa (zwłaszcza terenów wiejskich) oraz niekorzystnie oddziałuje na rozwój gospodarczy. Mało wydolna infrastruktura zmniejsza także możliwość wykorzystania zasobów energii odnawialnej. Konieczna jest zatem rozbudowa i modernizacja infrastruktury energetycznej sieci przesyłowej i dystrybucyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem energetyki opartej na energii odnawialnej (np. budowa sieci umożliwiającej dystrybucję energii cieplnej). Działania powinny dotyczyć także rozwoju inteligentnych systemów przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej.

Główne kierunki interwencji:

- Rozbudowa infrastruktury telekomunikacyjnej
- Przebudowa systemu energetycznego
- Wspieranie rozwoju infrastruktury gazowej

CEL STRATEGICZNY 2. POWIĄZANIA KRAJOWE I MIĘDZYKRAJOWE

Ograniczony potencjał gospodarczy i społeczny województwa podlaskiego sprawiają, iż ważne jest poszukiwanie dróg rozwoju w zacieśnianiu współpracy z innymi obszarami, tak w kraju, jak i za granicą. Z perspektywy gospodarki ograniczoność rynku zbytu, ale także potencjału inwestycyjnego rodzimych firm sprawiają, iż dostęp do zewnętrznych rynków produktów i kapitału będzie miał kluczowe znaczenie z punktu widzenia możliwości przyspieszenia rozwoju regionalnego. Potencjał rozwoju współpracy wynika z położenia regionu wzdłuż wschodniej granicy Polski i Unii Europejskiej. Rynki wschodnie, które w przeszłości stanowiły silny bodziec gospodarczego rozwoju, również w przyszłości powinny być rozpatrywane jako priorytetowe, także w kontekście stymulowania współpracy z partnerami z kraju i z UE. Należy docenić formę kontaktów, jaką jest współpraca transgraniczna, obejmująca wszystkie dziedziny życia. Współpraca transgraniczna może być postrzegana jako sposób na poszerzenie kontaktów społeczności lokalnych, promocji regionu, pozyskania inwestorów zagranicznych, a także wykorzystania doświadczeń międzynarodowych organizacji współpracy regionalnej dla przyspieszenia procesów rozwojowych na obszarze województwa. Ważne jest z punktu widzenia rozwoju regionu rozwijanie wszelkich form współpracy i powiązań sieciowych w układach zewnętrznych, poprzez ciągłe komunikowanie się, wymianę informacji, wiedzy, dobrych praktyk oraz tworzenie mniej czy bardziej sformalizowanych powiązań.

Miary sukcesu:

1. Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca
2. Udział kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie podlaskim w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce

CEL OPERACYJNY 2.1. AKTYWNOŚĆ PODLASKICH PRZEDSIĘBIORSTW NA RYNKU PONADREGIONALNYM

Wzrost aktywności podlaskich przedsiębiorstw na rynkach zewnętrznych jest konieczny, by region mógł rozwijać się szybciej, pomimo występujących ograniczeń skali rynku wewnętrznego. Nakłady inwestycyjne w podlaskich firmach utrzymują się na bardzo niskim poziomie. Odbija się to w sposób zasadniczy na konkurencyjności podlaskiej gospodarki i jej zdolności do wzrostu. Jednocześnie barierą rozwoju

podlaskich firm jest wysoce ograniczony potencjał rynku lokalnego determinowany względnie niewielką liczbą mieszkańców i ich niskimi dochodami. Niska chłonność regionalnego rynku i ograniczony potencjał inwestycyjny rodzimych przedsiębiorstw sprawiają, że rozwój zewnętrznych powiązań społeczno-gospodarczych województwa jest szansą na wzrost gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy. Do realizacji powyższego celu przyczynić się powinny inicjatywy służące nawiązywaniu kontaktów gospodarczych, wspieraniu działań marketingowych i promocyjnych na rynkach zewnętrznych oraz promocji regionu uwzględniającej potencjał regionalnej gospodarki.

Główne kierunki interwencji:

- Promocja gospodarcza regionu
- Inicjatywy sprzyjające nawiązywaniu kontaktów gospodarczych oraz wspieranie obecności podlaskich przedsiębiorstw na rynkach zewnętrznych

CEL OPERACYJNY 2.2. POPRAWA ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ WOJEWÓDZTWA

Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej województwa powinno przyczynić się do wzrostu poziomu nakładów inwestycyjnych ze strony firm regionalnych, jak i inwestorów zewnętrznych. Ta ostatnia kategoria inwestorów oprócz kapitału i wiedzy, zazwyczaj wnosi do regionu także swój udział w sprzedaży na rynkach zewnętrznych. Województwo powinno więc wyjątkowo aktywnie działać w celu pozyskania takich inwestorów, wykorzystując swoje przewagi oraz adresując ofertę do wyselekcjonowanych odbiorców, dla których słabości województwa mają mniejsze znaczenie.

Główne kierunki interwencji:

- Aktywność informacyjno-promocyjna ukierunkowana na inwestorów (aktywne pozyskiwanie inwestorów)
- Dostępność terenów inwestycyjnych

CEL OPERACYJNY 2.3. ROZWÓJ PARTNERSKIEJ WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ

Bardzo ważna jest poprawa transgranicznych zdolności do współpracy na poziomie regionalnym i lokalnym. Istotą współpracy powinna być wymiana informacji, doświadczeń, dobrych praktyk i kadr. Istotna jest również współpraca instytucji publicznych, przede wszystkim jednostek samorządu terytorialnego na obszarach przygranicznych, szczególnie w zakresie wspólnego planowania strategicznego i przestrzennego. Warto wykorzystywać możliwości współpracy gospodarczej bazującej na wspólnych projektach oraz wykorzystywaniu potencjałów przedsiębiorczości po obu stronach granic. Rozwój partnerskiej współpracy z sąsiadami ze Wschodu powinien opierać się także na potencjale oraz istniejących już doświadczeniach ośrodków naukowych regionu. Można mieć nadzieję, że partnerzy po wschodniej stronie granicy będą zainteresowani podejmowaniem równoległych działań w zakresie: ułatwień w przekraczaniu granicy, budowy infrastruktury technicznej zapewniającej spójność obszarów przygranicznych, budowy kluczowych szlaków komunikacyjnych zapewniających dostępność transportową regionów w ujęciu międzynarodowym, wspierania rozwoju transgranicznych kontaktów społeczno-gospodarczych.

Główne kierunki interwencji:

- Wykorzystanie potencjałów rozwojowych obszaru przygranicznego

- Tworzenie powiązań formalnych i nieformalnych oraz sieci współpracy
- Ochrona wspólnego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru pogranicza

CEL OPERACYJNY 2.4. ROZWÓJ PARTNERSKIEJ WSPÓŁPRACY MIĘDZYREGIONALNEJ

Zakładając rozwój oparty o współpracę i otwartość warto wykorzystywać szanse wynikające z możliwości pogłębiania współpracy z innymi polskimi i europejskimi regionami. Województwo należy do makroregionu Polski Wschodniej, obejmującego 5 województw: lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie oraz warmińsko-mazurskie, charakteryzujących się niskim poziomem rozwoju, tak na tle innych regionów kraju, jak i Unii Europejskiej. Dotychczasowe przyjmowane strategie rozwoju tego makroregionu oraz sukcesy Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej ujawniły istotne, często wspólne potencjały tego obszaru. Zarówno więc wspólne problemy rozwojowe, jak i wspólne potencjały rozwoju mogą być właściwą płaszczyzną współpracy w układzie międzyregionalnym. Wspólnym wysiłkiem można zmieniać wizerunek Polski Wschodniej, przekonywać inwestorów zagranicznych, skutecznie pozyskiwać środki publiczne na rozwój uboższych regionów, prowadzić spójną politykę rozwoju regionalnego.

Jednocześnie województwo podlaskie powinno rozwijać partnerską współpracę z innymi regionami w Polsce i w Unii Europejskiej, w tym najwyżej rozwiniętymi. Dzięki takiej współpracy może nastąpić przepływ wiedzy i dobrych praktyk. Warto rozwijać współdziałanie w zakresie wspólnych badań naukowych czy wymiany kadry. Główne kierunki interwencji:

- Tworzenie powiązań formalnych i nieformalnych oraz sieci współpracy
- Rozwój specjalizacji ponadregionalnych i współpraca w zakresie wspólnych problemów
- Rozwój współpracy w sferze innowacji i inwestycji

CEL OPERACYJNY 2.5. PODNIESIENIE ZEWNĘTRZNEJ I WEWNĘTRZNEJ DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ REGIONU

Jedną z najważniejszych determinant rozwoju regionalnego jest dostępność transportowa oparta o nowoczesny, sprawny i wydajny system transportowy, na który składa się system dróg różnych kategorii, linie kolejowe oraz transport lotniczy. Dostępność transportowa zaliczana jest do najważniejszych czynników decydujących o atrakcyjności inwestycyjnej regionu, w tym warunkuje możliwości rozwoju turystyki. Niezbędne jest połączenie województwa podlaskiego z krajowymi i międzynarodowymi ośrodkami wzrostu, w tym poprawa dostępności komunikacyjnej także wewnątrz województwa, która warunkuje dodatkowo dostęp do usług publicznych. Ważnym zadaniem jest budowa lotniska regionalnego, o parametrach dopasowanych do rzeczywistych potrzeb i możliwości regionu, które włączy województwo w międzynarodowy system transportu powietrznego, poprzez połączenia z europejskimi węzłami lotniczymi. Z perspektywy powiązań międzynarodowych istotna jest również poprawa jakości połączeń kolejowych z Białorusią, Litwą i Rosją. Dla rozwoju regionu konieczne jest podjęcie działań prowadzących do optymalizacji i integracji systemów transportowych, zwiększenia ich efektywności, zmniejszenia obciążeń środowiskowych i poprawy bezpieczeństwa ich użytkowania, z uwzględnieniem walorów przyrodniczych województwa i obecności węzłów sieci ekologicznej. Celem interwencji w zakresie powiązań

transportowych powinno być integrowanie transportu drogowego, kolejowego, powietrznego, tworzenie warunków do komplementarności różnych rodzajów transportu oraz rozbudowa „inteligentnych” systemów transportowych. Pierwszoplanowe znaczenie będzie miało stworzenie dogodnych warunków do budowy i rozbudowy terminali przeładunkowych i przesiadkowych dla różnych form transportu. W aglomeracji białostockiej oraz innych ośrodkach miejskich należy dążyć do tworzenia intermodalnego pasażerskiego transportu publicznego.

Główne kierunki interwencji:

- Poprawa zewnętrznej dostępności transportowej regionu
- Wzmocnienie spójności terytorialnej poprzez wspieranie wewnętrznej dostępności transportowej
- Efektywny system transportu publicznego

CEL STRATEGICZNY 3. JAKOŚĆ ŻYCIA

Wszystkie działania władzy publicznej powinny sprzyjać kształtowaniu się wysokiej jakości życia obywateli. Na jakość życia wpływa niewątpliwie wysokość dochodów i związany z tym wzrost gospodarczy, mierzony tradycyjnie wskaźnikiem PKB.

Istnieje jednak szereg innych czynników także silnie warunkujących jakość życia. Docenienie szerszych determinant dobrostanu ludzi znajduje wyraz w poszukiwaniu nowych wskaźników, do których można zaliczyć indeks HDI. Ocenia on kraje na trzech płaszczyznach: „długie i zdrowe życie”, „wiedza” i „dostatni standard życia”. Podejmowanie działań w tych obszarach w województwie podlaskim może znacząco poprawiać jakość życia, a nawet zapewnić szczególnie uprzywilejowaną pozycję w tym zakresie na tle innych regionów nie tylko w Polsce, ale i w skali Unii Europejskiej. Należy podkreślić, że w województwie podlaskim występuje już obecnie szereg czynników sprzyjających wysokiej jakości życia. Należy do nich zaliczyć: zachowane środowisko naturalne, niskie zatłoczenie, wysoką jakość usług medycznych czy wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego. Warto wykorzystać i rozwinąć potencjał czynników warunkujących wysoką jakość życia mieszkańców województwa, aby zapewnić nie tylko najlepsze warunki życia, ale także uczynić z jakości życia symbol regionu i czynnik wspierający możliwość osiągnięcia pozostałych celów strategicznych.

Miary sukcesu:

1. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności
2. Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na 1 osobę w gospodarstwie domowym

CEL OPERACYJNY 3.1. ZMNIJSZENIE NEGATYWNYCH SKUTKÓW PROBLEMÓW DEMOGRAFICZNYCH

Problemy demograficzne, takie jak spadek liczby ludności, starzenie się społeczeństwa, presja migracyjna, dysproporcje w rozmieszczeniu siły roboczej, wskazywane są jako kluczowe wyzwania polityki społeczno-gospodarczej nie tylko na poziomie europejskim, krajowym, ale także regionalnym. W odniesieniu do województwa podlaskiego niewątpliwie jednym z głównych problemów jest ujemne saldo migracji oraz prognozowany dalszy spadek liczby ludności. W świetle powyższych zagrożeń nieuniknione jest podjęcie działań mających na celu neutralizowanie efektów zmian demograficznych, w tym podtrzymanie aktywności zawodowej i społecznej, w szczególności osób starszych, rozwój usług opiekuńczych i opieki długookresowej nad osobami zależnymi, rozwój infrastruktury związanej z

czasem wolnym z uwzględnieniem potrzeb osób starszych. Istotnym obszarem działania będzie tworzenie warunków sprzyjających godzeniu ról rodzinnych i zawodowych, w tym poprzez rozwój systemu opieki nad dziećmi. Należy poprawić dostępność oraz jakość edukacji przedszkolnej. Przy stale zmniejszającej się liczbie osób w wieku edukacji szkolnej sektor edukacji formalnej będzie musiał się dostosować do zapewnienia usług i poprawy jakości kształcenia ustawicznego. Metodą łagodzenia skutków niżu demograficznego jest także zwiększanie uczestnictwa w rynku pracy, tworzenie elastycznych warunków pracy, w tym zatrudnienia w niepełnym wymiarze godzin bądź telepracy oraz pomoc pracownikom, zwłaszcza starszym, w nabyciu i podtrzymaniu umiejętności i kwalifikacji niezbędnych do pracy.

Główne kierunki interwencji:

- Wspieranie rodzin w opiece nad dzieckiem i osobami zależnymi
- Rozwój nowoczesnych, dobrze adresowanych usług społecznych
- Wsparcie aktywności zawodowej i społecznej osób starszych, umożliwiające lepsze wykorzystanie ich potencjału

CEL OPERACYJNY 3.2. POPRAWA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ

Jednym z zasadniczych celów Strategii Europa 2020 jest eliminacja ryzyka ubóstwa i wykluczenia. Poprawa spójności społecznej jest możliwa poprzez wsparcie grup najbardziej potrzebujących, odniesienie do solidarności pokoleń - niwelowanie ubóstwa, wspieranie młodzieży, osób niepełnosprawnych i imigrantów. Istotnym elementem będzie zwiększenie dostępu do różnego rodzaju usług społecznych, co sprzyjać będzie ograniczaniu pogłębiania się sfery ubóstwa. Kluczowe będzie wzmocnienie roli ekonomii społecznej poprzez wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz rozwój współpracy instytucjonalnej na rzecz ekonomii społecznej. Priorytetowo traktowane będą działania z zakresu aktywnej integracji.

Kierunki interwencji:

- Współpraca i rozwój potencjału instytucjonalnego w obszarze pomocy i integracji społecznej
- Wspieranie osób wykluczonych społecznie, zagrożonych wykluczeniem społecznym, dysfunkcją lub przeżywających trudności

CEL OPERACYJNY 3.3. POPRAWA STANU ZDROWIA SPOŁECZEŃSTWA ORAZ BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO

Z punktu widzenia jakości życia mieszkańców konieczna jest poprawa warunków w obszarze ochrony zdrowia. Wraz ze starzeniem się społeczeństwa będzie wzrastało zapotrzebowanie na usługi zdrowotne w zakresie pielęgniarstwa rodzinnego, głównie dotyczy to opieki nad osobami starszymi, obłożnie i przewlekle chorymi. Jednocześnie uwaga powinna koncentrować się na chorobach cywilizacyjnych oraz mających największy wpływ na aktywność zawodową i ich profilaktyce, wczesnej diagnostyce oraz leczeniu. Na tym polu województwo podlaskie dysponuje ważnym potencjałem, jakim jest Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, który może zostać włączony do zapewnienia wysokiej jakości usług medycznych w regionie. Jednocześnie należy dążyć do wykorzystania w pełni posiadanych walorów środowiskowych do rozwijania lecznictwa sanatoryjnego i rehabilitacyjnego. Uznając wiodącą rolę administracji rządowej w realizacji działań dotyczących sfery bezpieczeństwa publicznego, jako jednego z zadań państwa, kluczowe będzie

wspomaganie działań prowadzonych w tym zakresie przez administrację rządową oraz podejmowanie inicjatyw służących wdrożeniu mechanizmów i instrumentów zapewniających większą integrację i lepszą koordynację działań w tej sferze. Obszarem szczególnej uwagi będzie poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Główne kierunki interwencji:

- Poprawa efektywności systemu opieki zdrowotnej w województwie
- Kształtowanie prozdrowotnego stylu życia
- Wzrost efektywności działania podmiotów i służb bezpieczeństwa publicznego i ratownictwa

CEL OPERACYJNY 3.4. OCHRONA ŚRODOWISKA I RACJONALNE GOSPODAROWANIE JEGO ZASOBAMI

Rozwój gospodarki jest zawsze związany z korzystaniem z zasobów naturalnych. Większość zasobów jest jednak ograniczona ilościowo bądź odnawia się w długim czasie. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów, w tym przestrzeni, jest więc priorytetem w kontekście zapewnienia ich dostępności dla przyszłych pokoleń. Efektywne użytkowanie zasobów jest również ważne ze względów ekonomicznych i geostrategicznych. Obecnie obowiązujące wzorce produkcji mają negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze (zwłaszcza na jakość powietrza, wód, gleb i różnorodność biologiczną), a tym samym na zdrowie i jakość życia człowieka. Niezbędne są zatem przejście na rozwój zasobooszczędny, racjonalizacja wykorzystania zasobów środowiska oraz przemyślane działania kompensacyjne. Zdrowe środowisko przyrodnicze jest równie ważne dla jakości życia, jak stan gospodarki czy czynniki społeczne.

Generalnie dobry stan zachowania środowiska przyrodniczego w regionie nie zwalnia z troski o środowisko i z obowiązku stałego przeciwdziałania czynnikom oraz zjawiskom negatywnie oddziałującym na różnorodność biologiczną. Także ochrona krajobrazu należy do najważniejszych działań podejmowanych w ramach planowania zagospodarowania przestrzennego. W trosce o zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wód dobrej jakości na potrzeby gospodarki i społeczeństwa, należy dążyć do jak najlepszego oczyszczania ścieków komunalnych i przemysłowych, a także do propagowania zmian sposobu gospodarowania w zlewni, tak aby doprowadzić do zmniejszenia ryzyka zanieczyszczenia wód ze źródeł rozproszonych (rolniczych). Szczególnie intensywne działania powinny być skierowane na jak najskuteczniejszą ochronę głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych i powierzchniowych. Efektywna gospodarka wodna powinna prowadzić także do utrzymania niezbędnej ilości zasobów wody oraz usuwania bądź zmniejszania wszelkich zagrożeń związanych z jej deficytem i nadmiarem. Wsparcie w tym zakresie ukierunkowane zostanie w szczególności na wykorzystanie inżynierii ekologicznej. Wspierane będą inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową, w tym systemy odbioru ścieków komunalnych, budowa oczyszczalni ścieków, poprawa parametrów istniejących oczyszczalni, jak również wspieranie gospodarki osadami ściekowymi. Na terenach o zabudowie rozproszonej, w tym w szczególności na obszarach wiejskich, promowany będzie rozwój indywidualnych systemów oczyszczania ścieków.

Celem zrównoważonej gospodarki odpadami jest ochrona środowiska i zdrowia ludzkiego poprzez zapobieganie powstawaniu i zmniejszanie niekorzystnego oddziaływania związanego z wytwarzaniem i gospodarowaniem odpadami oraz,

pośrednio, poprawa efektywności użytkowania zasobów nieodnawialnych środowiska. Realizacja tak postawionego celu wymaga stopniowego odchodzenia od systemu składowania odpadów do systemu opartego na przetwarzaniu i odzysku surowców oraz energetycznym wykorzystaniu odpadów. Priorytetowym kierunkiem interwencji jest wdrożenie selektywnego zbierania/odbierania odpadów komunalnych i objęcie nim wszystkich mieszkańców i organizacji województwa. Należy dążyć do zmniejszenia liczby nieefektywnych, lokalnych składowisk odpadów oraz wspierania niskoodpadowych technologii produkcji oraz efektywnych technologii odzysku i unieszkodliwiania. Wszystkie organiczne odpady komunalne i odpady z przemysłu spożywczego powinny być zagospodarowane energetycznie. Istotnym kierunkiem działań będzie wspieranie efektywności energetycznej, m.in. poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym oraz zwiększanie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, takiej jak np. oświetlenie.

Główne kierunki interwencji:

- Edukacja ekologiczna i zwiększenie aktywności prośrodowiskowej społeczeństwa
- Ochrona powietrza, gleb, wody i innych zasobów
- Efektywny system gospodarowania odpadami
- Gospodarka niskoemisyjna (w tym efektywność energetyczna)
- Ochrona zasobów przyrodniczych i wartości krajobrazowych oraz odtwarzanie i renaturalizacja ekosystemów zdegradowanych.

Obszary wiejskie - określane są w polityce rolnej i rozwoju wsi jako gminy wiejskie oraz gminy miejsko-wiejskie, w których głównym celem jest liczy poniżej 5000 mieszkańców. Obszary te zajmują zdecydowaną większość województwa podlaskiego, są jednocześnie bardzo zróżnicowane i dlatego pełnią różne funkcje, od typowo rolniczych, przez turystyczne, do funkcji podmiejskich mieszkaniowych. Oznacza to, że na obszarach wiejskich będą realizowane bardzo różnorodne instrumenty rozwoju powiązane z paletą celów strategicznych i operacyjnych. Przede wszystkim gminy wiejskie i wskazane miejsko-wiejskie muszą zostać wsparte instrumentami podnoszącymi jakość kapitału ludzkiego, od początkowego okresu przedszkolnego, po działania z zakresu kształcenia ustawicznego. Interwencja w tym zakresie powinna przyczynić się również do wzrostu przedsiębiorczości i umiejętności konkurencyjności na rynkach pracy. Z uwagi na przyjęty w regionie model energetyki rozproszonej, obszary wiejskie to główne miejsce lokalizacji inwestycji dotyczących produkcji energii opartej na odnawialnych źródłach energii. Szczególnym obszarem zainteresowania polityki regionalnej w tej grupie gmin powinny stać się inicjatywy lokalne, których celem będzie rozwój kapitału społecznego oraz kształtowanie więzi lokalnych. Gminy wiejskie wymagają również poprawy dostępności komunikacyjnej do ośrodków powiatowych, a także działań w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej, w tym teleinformatycznej. Dostęp do nowoczesnej infrastruktury będzie wpływał pozytywnie na gminy typowo rolnicze, jak i turystyczne, przy jednoczesnym otwarciu na lokalną przedsiębiorczość. Z uwagi na potrzebę zróżnicowania wsparcia, zwłaszcza w przypadku wykorzystania instrumentarium zintegrowanego terytorialnego podejścia, konieczne będzie wyłączenie z obszarów wiejskich gmin stanowiących obszary funkcjonalne ośrodka

wojewódzkiego oraz pozostałych ośrodków subregionalnych. Ich funkcje i problemy społeczno-gospodarcze są odmienne od pozostałych obszarów wiejskich.

■ **PARTNERSTWO** - oznaczające współdziałanie, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów publicznych i niepublicznych w realizacji wspólnych przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia założonych celów Strategii, a także w monitorowaniu i ewaluacji podejmowanych działań interwencyjnych. We współuczestniczeniu, współdecydowaniu muszą brać udział podmioty publiczne i prywatne, których decyzje mają największy wpływ na przebieg procesów rozwojowych w regionie. Partnerzy społeczni i gospodarczy włączani są od samego początku i na każdym etapie na równorzędnych prawach.

■ **WIELOPOZIOMOWE ZARZĄDZANIE** - cele określone w Strategii są realizowane w różnym zakresie przez wszystkie podmioty publiczne w ramach swoich kompetencji, natomiast system wdrażania jest budowany z uwzględnieniem kluczowej roli samorządu województwa. System realizacji uwzględnia koordynacyjną i integrującą rolę samorządu województwa w integracji działań różnych podmiotów na poziomach regionalnym i lokalnym.

■ **KOMPLEKSOWOŚĆ** - realizacja celów i działań Strategii odbywa się w najważniejszych sferach życia społeczno-gospodarczego województwa, pozostających w polu zarządzania i odpowiedzialności instytucji i podmiotów zaangażowanych we wdrażanie.

■ **KOORDYNACJA** - osiągnięcie celów Strategii wymaga kompleksowej koordynacji działań różnych podmiotów. Rolą wszystkich zaangażowanych partnerów jest przełamywanie barier i deficytów w zakresie koordynacji, zarówno na poziomie regionalnym, jak i lokalnym. Nadanie odpowiedniej wagi i znaczenia realizacji Strategii oznacza dążenie do wzmocnienia koordynacyjnej roli polityki regionalnej wobec innych polityk (koordynacja horyzontalna) oraz do zapewnienia koordynacji pionowej (wertykalnej) między działaniami różnych podmiotów.

■ **SUBSYDIARNOŚĆ** - realizacja interwencji publicznej jest prowadzona przez różne podmioty na poziomie gwarantującym jej najwyższą efektywność. Każde działanie jest zaprogramowane i realizowane na możliwie najniższym, ale jednocześnie efektywnym dla danego zagadnienia, poziomie administracyjnym.

■ **ZINTEGROWANE PODEJŚCIE TERYTORIALNE** - uwzględnia wielowymiarowość procesów rozwojowych, umożliwiając uwzględnienie ich uwarunkowań społecznych, gospodarczych i środowiskowych oraz różnorodności obszarów, na których procesy te się odbywają. Podejmowana interwencja musi odpowiadać na specyficzne potrzeby terytoriów i bazować na ich wewnętrznym potencjale rozwojowym. Zakłada się wykorzystanie endogenicznego potencjału (zasobów terytorialnych i wiedzy) oraz umożliwienie realizacji interwencji odpowiadających na wyzwania rozwojowe, a jednocześnie precyzyjnie dostosowanych do lokalnych uwarunkowań.

Tabela 2. Wskaźniki monitorowania celów strategicznych Województwa Podlaskiego

Cel strategiczny	Wskaźniki celów	Miara	Źródło	Wartość bazowa (rok)	Wartość docelowa (2020)
Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka	1. PKB na 1 mieszkańca (ceny stałe z roku 2005)	zł	obliczenia na podstawie BDLi GUS	22 300 (2010)	30 687
	2. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 000 ludności	szt.	GUS	764 (2011)	830
Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe	3. Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca	EUR	obliczenia na podstawie Ministerstwa Finansów	930 (2010)	1 320
	4. Udział kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie podlaskim w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce	%	obliczenia na podstawie BDL	0,27 (2011)	0,34
Cel strategiczny 3. Jakości życia	5. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	osoby / na 1000	GUS	-1,64 (2011)	-0,4
	6. Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na 1 osobę w gospodarstwie domowym	zł	GUS	1188,5 (2011)	1 648

Tabela 4.

Główne źródła finansowania Strategii w układzie celów operacyjnych Województwa Podlaskiego

Cele operacyjne	Przewidywane główne źródła finansowania	
	Fundusz wiodący	Pozostałe środki
Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka		
1.1. Rozwój przedsiębiorczości	Europejski Fundusz Społeczny	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich, środki prywatne
1.2. Wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw	Środki prywatne i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	Europejski Fundusz Społeczny, Programy Ramowe, środki budżetu państwa, środki szkół wyższych

1.3. Rozwój kompetencji do pracy i wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców regionu	Europejski Fundusz Społeczny	środki szkół wyższych, środki prywatne
1.4. Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych	Europejski Fundusz Społeczny	środki szkół wyższych, środki prywatne
1.5. Efektywne korzystanie z zasobów	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	Europejski Fundusz Społeczny, środki prywatne
1.6. Nowoczesna infrastruktura sieciowa	Fundusz Spójności	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich, środki budżetu państwa, środki JST, środki prywatne

Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe		
2.1. Aktywność podlaskich przedsiębiorstw na rynku ponadregionalnym	Środki prywatne i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	Europejski Fundusz Społeczny
2.2. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej województwa	Środki prywatne i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	środki JST
2.3. Rozwój partnerskiej współpracy transgranicznej	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	Europejski Fundusz Społeczny, środki JST, środki budżetu państwa, w tym MSZ, Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa
2.4. Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	Europejski Fundusz Społeczny, środki JST, środki prywatne
2.5. Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu	Fundusz Spójności i budżet państwa	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, środki JST
Cel strategiczny 3. Jakości życia		
3.1. Zmniejszenie skutków problemów demograficznych	Europejski Fundusz Społeczny	Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich, środki JST
3.2. Poprawa spójności społecznej	Europejski Fundusz Społeczny	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich, środki budżetu państwa, środki JST

3.3. Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego	Środki NFZ i budżetu państwa	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, środki prywatne i środki JST
3.4. Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami	Fundusz Spójności	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich, Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska, Europejski Fundusz Społeczny, środki budżetu państwa, środki prywatne

PRIORYTETY ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

Lista najważniejszych wyzwań, przed jakimi stoi województwo, jest następująca:

1. Podstawą przewagi konkurencyjnej województwa podlaskiego będą zielone przemysły, obejmujące dynamiczne sektory produkcji przemysłowej i usług rynkowych, w których już dziś region osiąga sukcesy, ale również te, które będą rozwijały przyszłą specjalizację regionalnej gospodarki. Ważne jest przy tym konsekwentne wzmacnianie potencjału badawczo-rozwojowego i naukowego regionu.
2. Zewnętrzna granica Unii Europejskiej stwarza liczne możliwości dla województwa podlaskiego, ale wschód to przede wszystkim wyzwanie.
3. W najbliższych latach Podlaskie będzie dysponowało relatywnie dużą liczbą młodych ludzi, którzy powinni być jak najlepiej przygotowani do konkurowania na rynkach pracy. Odpowiednie kompetencje do pracy mieszkańców to większa konkurencyjność istniejących przedsiębiorstw, możliwość tworzenia małych przedsiębiorstw oraz atrakcyjność inwestycyjna województwa.
4. Wykorzystanie polityk prowadzonych przez UE oraz rząd Polski do przeprowadzenia rewolucji energetycznej, która doprowadzi nie tylko do wzrostu udziału energii odnawialnej w jej konsumpcji, ale również sprawi, iż właścicielami zdecentralizowanych źródeł energii będą podlascy mieszkańcy i przedsiębiorcy.
5. Wdrożenie idei e-podlaskie to poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw, ale jednocześnie zwiększenie dostępności mieszkańców do usług publicznych.
6. Różnorodność regionu sprawia, iż należy poszukiwać indywidualnych ścieżek rozwojowych dedykowanych dla każdego obszaru strategicznej interwencji (OSI), jak i jednostek terytorialnych (poszczególnych powiatów i gmin). Lokalne strategie rozwoju powinny być budowane w oparciu o endogeniczne potencjały danego obszaru.
7. Zasadnicza poprawa dostępności terytorialnej województwa podlaskiego, zarówno w układzie wewnętrznym, jak też zewnętrznym jest warunkiem skutecznego konkurowania o inwestorów, mieszkańców, turystów i środki na rozwój. Wysokiej jakości powiązania zewnętrzne są priorytetem polityki UE i rządu, pozwalającym zwiększyć dostępność komunikacyjną regionu

PRIORYTETY WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Podlaskie jest regionem typowo rolniczym. W rolnictwie występuje znaczny przerost zatrudnienia przy jednocześnie występującym bezrobociu oraz niskim stopniu towarowości

produkcji. Należy jednak wskazać, że średnia powierzchnia użytków rolnych przypadających na jedno gospodarstwo rolne (w 2004 r. 13,4 ha) jest znacznie wyższa od średniej krajowej.

Województwo charakteryzuje się jednym z najniższych poziomów rozwoju gospodarczego i udziałów sektora przemysłu w wartości dodanej brutto. Znaczenie w gospodarce regionu odgrywa przede wszystkim sektor małych i średnich przedsiębiorstw (udział w ogólnej liczbie przedsiębiorstw wynosi 99,8%). Są one jednak skupione głównie w miastach.

Zainteresowanie inwestowaniem przez kapitał zagraniczny jest niewielkie z uwagi na bardzo małą atrakcyjność regionu. Spowodowane jest to m.in.: niskim poziomem PKB, niewielką chłonnością rynku, małym stopniem urbanizacji i rozwoju infrastruktury, słabo rozwiniętą produkcją przemysłową, mało konkurencyjną kadrą pracowniczą. Słabą stroną województwa jest niska zdolność przystosowawcza osób pozostających bez pracy do nowych warunków, a także niewystarczające instrumenty i instytucje otoczenia biznesu nakierowane na kształcenie ustawiczne, dzięki któremu bezrobotni mogliby zdobyć nowe umiejętności, a przez to podnieść swoje szanse na dynamicznie zmieniającym się rynku pracy.

Podlasie jest regionem o dużym stopniu czystości i naturalności środowiska przyrodniczego. Województwo to jest też regionem o wielokulturowej i wielonarodowościowej specyfice i najbardziej zróżnicowanym pod względem etnicznym w kraju. Chociaż jest bardzo atrakcyjne turystycznie, baza i poziom usług nie odpowiada potrzebom klientów, a połączenia transportowe nie dają szansy na bezpieczne i szybkie przemieszczanie się. Pilnego rozwiązania wymaga również gospodarka odpadami.

Strategia rozwoju województwa podlaskiego przedstawia swoje priorytety w postaci aż 7 celów strategicznych:

1. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa.
2. Rozwój zasobów ludzkich zgodnie z potrzebami rynku pracy.
3. Podniesienie konkurencyjności podlaskich firm w aspekcie krajowym i międzynarodowym.
4. Ochrona środowiska naturalnego
5. Rozwój turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego
6. Wykorzystanie przygranicznego i transgranicznego położenia województwa;
7. Rozwój rolnictwa i tworzenie warunków wielofunkcyjnego rozwoju wsi.

Część III

STRATEGICZNE CELE ROZWOJU GMINY

Strategia służy ustaleniu podstawowych długoterminowych celów organizacji oraz przyjęciu kierunków działania i przydziałowi zasobów do osiągnięcia tych celów. Planowanie strategiczne należy traktować jako świadomy, systematyczny i ukierunkowany na przyszłość proces przygotowywania i podejmowania - przez władze samorządowe - decyzji dotyczących przyszłego poziomu rozwoju Gminy, stopnia zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej oraz koordynacji i integracji działań podejmowanych dla realizacji przyjętego planu, uwzględniających zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania rozwojowe. Jest to etap strategicznych wyborów wizji organizacji oraz modelu jej działania, których efektem jest określenie długoterminowych celów organizacji, stanowiących kwintesencję zarządzania strategicznego, ponieważ prowadzących do urzeczywistnienia wizji przyszłego stanu Gminy. Realizacja przyjętych celów ma prowadzić do urzeczywistnienia misji województwa, którą określa hasło: „województwo podlaskie regionem aktywnego i zrównoważonego rozwoju z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego, wielokulturowej tradycji i położenia przygranicznego”. Przyjęte decyzje rozwoju Gminy Boćki odbywać się będą za pomocą realizacji równorzędnych celów strategicznych rozwoju Gminy Boćki:

Cel strategiczny A

Realizację celu rozwoju lokalnej bazy ekonomicznej ma zapewnić wdrożenie 14 poniższych Strategicznych Programów Gospodarczych:

- A 1. Rozwój lokalnej bazy ekonomicznej dla wzrostu dochodów mieszkańców i budżetu Gminy
- A. 2 Dywersyfikacja zasobów dla zabezpieczenia oferty inwestycyjnej Gminy
- A. 3 Pro - inwestycyjna polityka Gminy
- A. 4 Przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych
- A. 5 Stymulowanie powstawania grup producenckich
- A. 6 Budowa Regionalnego Centrum Kultury i Edukacji
- A. 7 Polityka promocyjna Gminy
- A 8. Transfer wiedzy na obszary wiejskie :
 - Rozwój sieci instytucji obsługi rolnictwa
 - Poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej
 - Stymulowanie powstawania grup producenckich
 - Szkolenia zawodowe dla rolników
 - Promocja nowych upraw i technik produkcji rolnej
 - Rozwój gospodarstw ekologicznych

- Rozwój produkcji integrowanej

- A. 9. Rozwój infrastruktury obsługi ruchu tranzytowego wzdłuż drogi krajowej nr 19
- A. 10 Budowa łowisk w dorzeczu Nurca
- A. 11. Wyznaczenie i urządzenie szlaków turystycznych pieszych i rowerowych oraz pól biwakowych
- A. 12. Rozwój agroturystyki
- A. 13. Zagospodarowanie obiektów nieużytkowanych na terenie Gminy
- A. 14. Pozyskanie funduszy pomocowych

Cel strategiczny B:

Poprawa warunków gospodarowania poprzez zapewnienie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury technicznej

Realizację celu ma zapewnić wdrożenie poniższych 6 Strategicznych Programów Gospodarczych:

- B. 1. Modernizacja dróg gminnych
- B. 2. Modernizacja dróg dojazdowych do pól
- B. 3. Modernizacja dróg, na których Gmina nie jest zarządcą
- B. 4. Promocja ekologicznych źródeł ciepła i energii
- B. 5. Modernizacja oświetlenia ulicznego
- B. 6. Gazyfikacja Gminy
- B. 7. Rekultywacja wysypisk śmieci

Cel strategiczny C:

Rozwój kapitału społecznego poprzez rozwój infrastruktury instytucjonalnej i społecznej Gminy

Realizację powyższego celu ma zapewnić wdrożenie 12 poniższych Strategicznych Programów Gospodarczych:

Program lokalnego rynku pracy

- C. 1. Muzeum dziedzictwa kulturowego gminy
- C. 2. Rozwój społeczeństwa informacyjnego
- C. 3. Rozwój form kształcenia mieszkańców
- C. 4. Rozwój kapitału społecznego
- C. 5. Przeciwdziałanie patologiom wśród dzieci i młodzieży

- C. 6. Doskonalenie kalendarza imprez kulturalnych i sportowych
- C. 7. Racjonalizacja siatki szkół
- C. 8. Estetyzacja Gminy
- C. 9. Rozwój współpracy międzygminnej
- C. 10. Rozwój współpracy zagranicznej
- C. 11. Ochrona walorów ekologicznych środowiska naturalnego, wielokulturowej tradycji i położenia przygranicznego.
- C. 12. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy poprzez rozwój OSP

Część IV

STRATEGICZNE PROGRAMY GOSPODARCZE

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Realizację celu rozwoju lokalnej bazy ekonomicznej ma zapewnić wdrożenie 14 Strategicznych Programów Gospodarczych

Termin realizacji: 2016-2023

Cel strategiczny (A)

Rozwój lokalnej bazy ekonomicznej dla wzrostu dochodów mieszkańców i budżetu Gminy

Cel realizacji programu: Zapewnienie atrakcyjności i kompletności oferty inwestycyjnej pod kątem potencjalnych inwestorów zewnętrznych właściwą oraz politykę przestrzenną.

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy,

Zadania:

zadanie A.1.1. Rozwój lokalnej bazy ekonomicznej

zadanie A.1.2. Działania z zakresu polityk ekonomicznej i jej zasobów dla zabezpieczenia oferty inwestycyjnej Gminy

zadanie A.1.3. Podjęcie działań fizycznie zabezpieczających wzrost dochodów mieszkańców i budżetu gminy.

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy, pozabudżetowe środki pomocowe

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Dywersyfikacja zasobów dla bezpieczeństwa oferty inwestycyjnej Gminy

Termin realizacji:

Cel strategiczny (A)

Rozwój lokalnej bazy ekonomicznej dla wzrostu dochodów mieszkańców i budżetu Gminy

Cel realizacji programu: Osiągnięcie wysokiego wskaźnika inwestycji gminnych dla zdynamizowania wielofunkcyjnego rozwoju obszaru

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, Rada Gminy

Zadania:

zadanie A.2.1. Przygotowanie kompletnej oferty lokalizacyjnej dla podmiotów gospodarczych

zadanie A.2.2. Opracowanie programu ulg i zachęt dla inwestorów

zadanie A.2.3. Stworzenie systemu skłaniającego przedsiębiorców do poszukiwania pracowników na lokalnym rynku pracy

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

wskaźnik inwestycji do dochodów i wydatków wartość zrealizowanych inwestycji

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Pro – inwestycyjna polityka Gminy

Termin realizacji:

Cel strategiczny (A)

Rozwój lokalnej bazy ekonomicznej dla wzrostu dochodów mieszkańców i budżetu Gminy

Cel realizacji programu: Zwiększenie ilości podmiotów gospodarczych na terenie Gminy, o nieuciążliwej działalności gospodarczej, co przyczyni się do zmniejszenia bezrobocia i wzrostu dochodów mieszkańców oraz budżetu Gminy.

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, lokalni przedsiębiorcy, Powiatowy Urząd Pracy;

Zadania:

zadanie A.3.1. Zabezpieczenie i promocja oferty inwestycyjnej zadanie A.3.2. Intensyfikacja działań marketingowych

zadanie A.3.3. Prezentacja oferty i podjęcie negocjacji z potencjalnymi inwestorami.

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

liczba nowych podmiotów gospodarczych liczba utworzonych miejsc pracy

plan promocji Gminy

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy, środki inwestorów, pozabudżetowe środki pomocowe

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Przyciągnięcie Inwestorów zewnętrznych

Termin realizacji:

Cel strategiczny (A)

Rozwój lokalnej bazy ekonomicznej dla wzrostu dochodów mieszkańców i budżetu Gminy

Cel realizacji programu: Poprawa efektywności zarządzania Gminą dzięki zapewnieniu wysokiej jakości infrastruktury biurowej

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, Rada Gminy

Zadania:

zadanie A.4.1. Opracowanie koncepcji przyciągnięcia Inwestorów zewnętrznych

zadanie A.4.2. Ustalenie harmonogramu prac

zadanie A.4.3. Realizacja założonego planu działań

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

powierzchnia biurowa Centrum Administracyjnego

skrócenie czasu obsługi interesantów

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy, pozabudżetowe środki pomocowe

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Stymulowanie powstawania grup producenckich

Termin realizacji:

Cel strategiczny (A)

Rozwój lokalnej bazy ekonomicznej dla wzrostu dochodów mieszkańców i budżetu Gminy

Cel realizacji programu: Wsparcie samoorganizowania się rolników dla ochrony i reprezentacji ich interesów zawodowych

Podmioty zaangażowane w realizację programu: zainteresowani rolnicy, Wójt Gminy, organizacje zawodowe rolników, instytucje otoczenia rolnictwa

Zadania:

zadanie A.5.1. Przeprowadzenie kampanii informacyjnej wśród rolników na temat specyfiki i korzyści odnoszonych dzięki zorganizowaniu się w grupy producenckie

zadanie A.5.2. Opracowanie koncepcji funkcjonowania grup(-y)

zadanie A.5.3. Zorganizowanie i rozpoczęcie działalności

zadanie A.5.4 Marketing produktów oferowanych przez powstałe grupy producenckie

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

Ilość uczestników spotkań informacyjnych i szkoleń

Ilość powstałych grup producenckich

Źródła finansowania zadań: Środki zainteresowanych rolników, pozabudżetowe środki pomocowe

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Budowa Regionalnego Centrum Kultury i Edukacji

Termin realizacji:

Cel strategiczny (A)

Rozwój lokalnej bazy ekonomicznej dla wzrostu dochodów mieszkańców i budżetu Gminy

Cel realizacji programu: Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i powstawania nowych miejsc pracy poza rolnictwem

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, Instytucje Wdrażające pomoc zagraniczną oraz z budżetu państwa

Zadania:

zadanie A.6.1. Określenie koncepcji funkcjonowania Regionalnego Centrum Kultury i Edukacji zadanie A.6.2. Określenie lokalizacji Regionalnego Centrum Kultury i Edukacji zadanie A.6.3. Ustalenie harmonogramu prac

zadanie A.6.4. Realizacja planu

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

powierzchnia Regionalnego Centrum Kultury i Edukacji

liczba nowych miejsc pracy

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy, pozabudżetowe środki pomocowe, środki przedsiębiorców

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Polityka promocyjna Gminy

Termin realizacji:

Cel strategiczny (A)

Rozwój lokalnej bazy ekonomicznej dla wzrostu dochodów mieszkańców i budżetu Gminy

Cel realizacji programu: Intensyfikacja i wzrost efektywności działań promocyjnych Gminy.

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, lokalne podmioty gospodarcze, samorządy wiejskie, organizacje pozarządowe

Zadania:

zadanie A.7.1. Analiza dotychczasowych działań promocyjnych Gminy.

zadanie A.7.2. Opracowanie oferty promocyjnej Gminy.

zadanie A.7.3. Określenie adresatów przekazu promocyjnego.

zadanie A.7.4. Ustalenie wskaźników pomiaru skuteczności działań promocyjnych

zadanie A.7.5. Wdrożenie programu promocji Gminy

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

raport o działaniach i możliwościach promocyjnych Gminy

oferta promocyjna

lista adresatów przekazu

zidentyfikowane wskaźniki pomiaru skuteczności działań promocyjnych

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy, środki lokalnych podmiotów gospodarczych

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Transfer wiedzy na obszarach wiejskich

Termin realizacji:

2015-2023

Cel strategiczny (A)

Rozwój sieci instytucji obsługi rolnictwa dla wzrostu dochodów mieszkańców i budżetu Gminy

Cel realizacji programu: Zapewnienie optymalnych warunków dla produkcji rolniczej poprzez szkolenia zawodowe dla rolników

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, zainteresowani rolnicy, Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Wojewoda Podlaski

Zadania:

zadanie A.8.1. poprawa stanu infrastruktury w tym zakresie zadanie A.8.2. Stymulowanie wzrostu świadomości mieszkańców zadanie A.8.3. Rozwój technik gospodarowania

zadanie A.8.4. Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed przeznaczeniem jej na cele inne niż rolnicze

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej

udział wykorzystania nowych technologii dla produkcji rolniczej

Źródła finansowania zadań: środki rolników, Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych, pozabudżetowe środki pomocowe

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Rozwój infrastruktury obsługi ruchu tranzytowego wzdłuż drogi krajowej nr 19

Termin realizacji:

Cel strategiczny (A)

Rozwój lokalnej bazy dla wzrostu dochodów mieszkańców i budżetu Gminy

Cel realizacji programu: Zapewnienie producentom rolnym dogodnego dostępu do usług, urzędów i organizacji otoczenia rolnictwa

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, instytucje obsługi rolnictwa

Zadania:

zadanie A.9.1. Rozwój bazy obsługi ruchu tranzytowego wzdłuż drogi krajowej nr 19

zadanie A.9.2. Doradztwo w zakresie działania obsługi ruchu tranzytowego wzdłuż drogi krajowej nr 19 A.9.3. Rozwój infrastruktury zadanie A.9.4. Wzrost dostępu do ruchu tranzytowego wzdłuż drogi krajowej nr 19

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

ilość odcinkową przebudowę istniejących dróg poprzecznych, budowę miejsc obsługi podróżnych i obwodów utrzymania, budowę dróg dojazdowych wzdłuż drogi głównej, umożliwiających komunikację lokalną na terenie Gminy

liczba podmiotów korzystających ze świadczonych usług

Źródła finansowania zadań: Środki zainteresowanych podmiotów, pozabudżetowe środki pomocowe, budżet państwa

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Budowa łowisk w dorzeczu Nurca

Termin realizacji:

Cel strategiczny (A)

Rozwój lokalnej bazy ekonomicznej dla wzrostu dochodów mieszkańców i budżetu Gminy

Cel realizacji programu: Podwyższenie konkurencyjności lokalnego sektora rolnego poprzez budowę łowisk w dorzeczu Nurca

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, zainteresowani rolnicy,
Zadania:

zadanie A.10.1. Zaplanowanie przestrzenne rozłożenia łowisk na terenie w dorzeczu Nurca zadanie A.10.2. Budowa łowisk w dorzeczu Nurca

zadanie A.10.3. Pozyskanie środków pomocowych

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

Ilość powstałych łowisk w dorzeczu Nurca

łączna powierzchnia powstałych łowisk w dorzeczu Nurca

Źródła finansowania zadań: środki zainteresowanych rolników, pozabudżetowe środki pomocowe, budżet państwa

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Wyznaczenie i urządzenie szlaków turystycznych pieszych i rowerowych oraz pól biwakowych

Termin realizacji:

Cel strategiczny (A)

Rozwój lokalnej bazy ekonomicznej dla wzrostu dochodów mieszkańców i budżetu Gminy

Cel realizacji programu: Wyznaczenie i urządzenie szlaków turystycznych pieszych i rowerowych oraz pól biwakowych. Podmioty zaangażowane w realizację programu: rolnicy, Wójt Gminy, organizacje otoczenia rolnictwa

Zadania:

zadanie A.11.1. Identyfikacja potencjalnych beneficjentów Programu zadanie A.11.2.

Określenie dostępnych form wsparcia zadanie A.11.3. Akcja promocyjna

zadanie A.11.4 Wyznaczenie i urządzenie szlaków turystycznych pieszych i rowerowych oraz pól biwakowych

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

liczba powstałych szlaków rowerowych objętych programem liczba powstałych pól biwakowych całkowita wartość pomocy dostarczonej na terenie Gminy

Źródła finansowania zadań: pozabudżetowe środki pomocowe, budżet gminy

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Rozwój agroturystyki

Termin realizacji:

Cel strategiczny (A)

Rozwój lokalnej bazy ekonomicznej dla wzrostu dochodów mieszkańców i budżetu Gminy

Cel realizacji programu: Wzrost konkurencyjności lokalnych producentów rolnych dzięki upowszechnieniu nowych form upraw oraz wdrożeniu nowoczesnych technik produkcji rolnej

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, rolnicy, Ośrodek Doradztwa Rolniczego, organizacje otoczenia rolnictwa

Zadania:

zadanie A.12.1 Określenie możliwości powstawania nowych gospodarstw agroturystycznych
A.12.2 Identyfikacja zainteresowanych rolników
zadanie A.12.3. Zastosowanie dostępnych instrumentów wsparcia dla realizacji Programu

zadanie A.12.4. Marketing i promocja gminy

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

powierzchnia nowych gospodarstw agroturystycznych

liczba rolników uczestniczących w Programie

Źródła finansowania zadań: środki rolników, pozabudżetowe środki pomocowe,

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Zagospodarowanie obiektów nieużytkowanych na terenie Gminy

Cel strategiczny (A)

Rozwój lokalnej bazy ekonomicznej dla wzrostu dochodów mieszkańców i budżetu Gminy

Cel realizacji programu: Wsparcie dostępu rolników do obiektów nieużytkowanych na terenie Gminy oraz zagospodarowanie ich w celu dostarczenia nowych miejsc pracy

Podmioty zaangażowane w realizację programu: rolnicy, organizacje otoczenia rolnictwa, Wójt Gminy

Zadania:

zadanie A.13.1. Ocena istniejących obiektów

zadanie A.13.2. Wyznaczenie obiektów przeznaczonych do renowacji zadanie A.13.3.

Ustalenie programu renowacji A.13.4. Przebudowa

zadanie A.13.5. Realizacja zagospodarowania obiektów nieużytkowanych na terenie Gminy

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

liczba odnowionych budynków

liczba powstania nowych miejsc pracy

Źródła finansowania zadań: pozabudżetowe środki pomocowe, budżet gminy

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Pozyskanie funduszy pomocowych

Termin realizacji:

Cel strategiczny (A)

Rozwój lokalnej bazy ekonomicznej dla wzrostu dochodów mieszkańców i budżetu Gminy

Cel realizacji programu: Podwyższenie jakości świadczonych usług poprzez określenie i stworzenie bazy funduszy pomocowych oraz zastosowanie systemu ocen według kryteriów efektywności i rentowności

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy,

Zadania:

zadanie A.14.1. Wybór priorytetów działalności zadanie A.14.2. Określenie działań

zadanie A.14.3. Dobór metod realizacji zadanie A.14.4. Analiza kosztów i korzyści

zadanie A.14.5. Opracowanie dokumentu budżetowego

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

opracowany dokument budżetowy

wdrożone procedury

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Modernizacja dróg gminnych

Termin realizacji: 2016-2023

Cel strategiczny (B)

Poprawa warunków gospodarowania poprzez zapewnienie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury technicznej

Cel realizacji programu: poprawa warunków zagospodarowania przestrzennego.

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy,

Zadania:

zadanie B.1.1. Rozwój lokalnej bazy infrastruktury drogowej

zadanie B.1.2. Działania z zakresu renowacji dróg

zadanie B.1.3. Podjęcie działań mających na uwadze poprawę jakości istniejących dróg

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

Ilość zmodernizowanych dróg

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy, pozabudżetowe środki pomocowe

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Modernizacja dróg dojazdowych do pól

Termin realizacji:

Cel strategiczny (B)

Poprawa warunków gospodarowania poprzez zapewnienie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury technicznej
Cel realizacji programu: Osiągnięcie wysokiego wskaźnika inwestycji gminnych dla zdynamizowania wielofunkcyjnego rozwoju obszaru

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, Rada Gminy

Zadania:

zadanie B.2.1. Przygotowanie kompletnej oferty lokalizacyjnej zadanie B.2.2.

Opracowanie programu modernizacyjnego

zadanie B.2.3. Stworzenie systemu poprawy jakości dróg

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

Ilość zmodernizowanych dróg

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Modernizacja dróg, na których Gmina nie jest zarządcą

Termin realizacji:

Cel strategiczny (B)

Poprawa warunków gospodarowania poprzez zapewnienie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury technicznej
Cel realizacji programu: Osiągnięcie wysokiego wskaźnika inwestycji gminnych dla zdynamizowania wielofunkcyjnego rozwoju obszaru

Cel realizacji programu: Zwiększenie ilości wyremontowanych dróg

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy,

zadanie B.2.1. Przygotowanie kompletnej oferty lokalizacyjnej zadanie B.2.2. Opracowanie programu modernizacyjnego
zadanie B.2.3. Stworzenie systemu poprawy jakości dróg Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

liczba nowych dróg objętych działaniem

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy , pozabudżetowe środki pomocowe

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Promocja ekologicznych źródeł ciepła i energii

Termin realizacji:

Cel strategiczny (B)

Poprawa warunków gospodarowania poprzez zapewnienie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury technicznej Cel realizacji programu: Osiągnięcie wysokiego wskaźnika inwestycji gminnych dla zdynamizowania wielofunkcyjnego rozwoju obszaru

Cel realizacji programu: Poprawa efektywności wykorzystywania ekologicznych źródeł ciepła i energii

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, Rada Gminy, unijne środki dofinansowania

Zadania:

zadanie B.4.1. Opracowanie koncepcji działania ekologicznych źródeł ciepła i energii

zadanie B.4.2. Ustalenie harmonogramu prac

zadanie B.4.3. Realizacja założonego planu działań

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

Liczba powstałych technologii opartych na ekologicznych źródła ciepła i energii powstałe na terenie gminy

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy, pozabudżetowe środki pomocowe

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Modernizacja oświetlenia ulicznego

Termin realizacji:

Cel strategiczny (B)

Poprawa warunków gospodarowania poprzez zapewnienie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury technicznej Cel realizacji programu: Osiągnięcie wysokiego wskaźnika inwestycji gminnych dla zdynamizowania wielofunkcyjnego rozwoju obszaru

Cel realizacji programu: powstanie nowego oświetlenia ulicznego

Podmioty zaangażowane w realizację programu: zainteresowani Wójt Gminy, instytucje otoczenia rolnictwa

Zadania:

zadanie B.5.1. Przeprowadzenie kampanii informacyjnej wśród rolników na temat powstania nowego oświetlenia zadanie B.5.2. Opracowanie koncepcji funkcjonowania nowego oświetlenia

zadanie B.5.3. Zorganizowanie i rozpoczęcie działań

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

Ilość zmodernizowanego oświetlenia ulicznego

Źródła finansowania zadań: budżet gminy, pozabudżetowe środki pomocowe

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Gazyfikacja Gminy

Termin realizacji:

Cel strategiczny (B)

Poprawa warunków gospodarowania poprzez zapewnienie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury technicznej
Cel realizacji programu: Osiągnięcie wysokiego wskaźnika inwestycji gminnych dla zdynamizowania wielofunkcyjnego rozwoju obszaru

Cel realizacji programu: Tworzenie warunków dla rozwoju Gminy i powstawania nowych miejsc pracy poza rolnictwem

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, Instytucje Wdrażające pomoc zagraniczną oraz z budżetu państwa

Zadania:

zadanie B.6.1. Określenie koncepcji funkcjonowania zadanie B.6.2. Określenie lokalizacji zadanie B.6.3. Ustalenie harmonogramu prac

zadanie B.6.4. Realizacja planu

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

powierzchnia powstałej konstrukcji

liczba nowych miejsc pracy

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy, pozabudżetowe środki pomocowe, środki przedsiębiorców

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Rekultywacja wysypisk śmieci

Termin realizacji:

Cel strategiczny (B)

Poprawa warunków gospodarowania poprzez zapewnienie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury technicznej
Cel realizacji programu: Osiągnięcie wysokiego wskaźnika inwestycji gminnych dla zdynamizowania wielofunkcyjnego rozwoju obszaru

Cel realizacji programu: Rekultywacja wysypisk śmieci

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, lokalne podmioty gospodarcze, samorządy wiejskie,

Zadania:

zadanie B.7.1. Analiza dotychczasowych działań.

zadanie B.7.2. Opracowanie oferty rekultywacji wysypisk śmieci.

zadanie B.7.3. Określenie adresatów przekazu promocyjnego.

zadanie B.7.4. Ustalenie wskaźników

zadanie B.7.5. Wdrożenie programu

- Prace ziemne związane z kształtowaniem bryły składowanych odpadów
- Tworzenie warstwy uszczelniającej za pomocą mat bentonitowych lub podobnych
- Tworzenie warstwy drenażowej
- Układanie warstwy biologicznej (warstwa ziemi, warstwa humusu, warstwa kompostowa)
- Wysiew mieszanek traw i nasadzenia roślinności wysokiej
- Budowa systemów przechwytyjących wody opadowe oraz spływ powierzchniowy wód z wierzchołków i skarp

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

raport o działaniach i możliwościach tworzenia rekultywacji wysypisk śmieci

zidentyfikowane wskaźniki pomiaru skuteczności działań

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy, środki lokalnych podmiotów gospodarczych

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Rozwój kapitału społecznego poprzez rozwój infrastruktury instytucjonalnej i społecznej Gminy

Termin realizacji: 2016-2023

Cel strategiczny (C)

Muzeum dziedzictwa kulturowego gminy

Cel realizacji programu: Zapewnienie podniesienia atrakcyjności i kompletności zachowania dziedzictwa kulturowego gminy

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy,

Zadania:

zadanie C.1.1. Rozwój lokalnej działalności gminy

zadanie C.1.2. Działania z zakresu zbiórki i selekcji zasobów dorobku kulturowego gminy

zadanie C.1.3. Podjęcie działań fizycznie zabezpieczających wzrost dorobku kulturowego gminy

zadanie C.1.4. Budowa muzeum dorobku kulturowego gminy

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

Powstanie muzeum dziedzictwa kulturowego Gminy Boćki

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy, pozabudżetowe środki pomocowe

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Rozwój Społeczeństwa Informacyjnego

Termin realizacji:

Cel strategiczny (C)

Rozwój kapitału społecznego poprzez rozwój infrastruktury instytucjonalnej i społecznej Gminy

Cel realizacji programu: e-administracja, szerokopasmowa sieć internetowa

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, pracownicy Gminy

Zadania:

zadanie C.2.1. Przygotowanie kompletnej strategii działania e-administracji

zadanie C.2.2. Opracowanie programu

zadanie C.2.3. Stworzenie systemu

zadanie C.2.4. Określenie możliwych wdrożeń technik teleinformatycznych na terenie Gminy

zadanie C.2.5. Identyfikacja konkretnych projektów wdrożeń

zadanie C.2.6. Wdrożenie projektów

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

liczba wdrożonych projektów

liczba użytkowników Internetu w Gminie

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy, środki mieszkańców, środki przedsiębiorstw, pozabudżetowe środki pomocowe,

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Rozwój form kształcenia mieszkańców

Termin realizacji:

Cel strategiczny (C)

Rozwój kapitału społecznego poprzez rozwój infrastruktury instytucjonalnej i społecznej Gminy

Cel realizacji programu: Zapewnienie atrakcyjnej i zdywersyfikowanej oferty edukacyjnej odpowiadającej oczekiwaniom mieszkańców oraz wymogom nowoczesnej rzeczywistości

Podmioty zaangażowane w realizację programu: organizacje pozarządowe, instytucje edukacji, Wójt Gminy, Starosta Powiatu Bielskiego

Zadania:

zadanie C.3.1. Określenie potrzeb edukacyjnych zadanie C.5.2. Przygotowanie oferty edukacyjnej

zadanie C.3.3. Skierowanie oferty do mieszkańców

zadanie C.3.4. Monitoring

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

ilość uczestników zajęć

liczba zrealizowanych godzin szkoleniowych

wyniki ankiet przeprowadzonych wśród odbiorców szkoleń

Źródła finansowania zadań: budżet państwa, budżet Gminy, pozabudżetowe środki pomocowe, budżet Powiatu Bielskiego

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Rozwój Kapitału społecznego

Termin realizacji:

Cel strategiczny (C)

Rozwój kapitału społecznego poprzez rozwój infrastruktury instytucjonalnej i społecznej Gminy

Cel realizacji programu: Poprawa konkurencyjności obszaru dzięki zacieśnieniu więzi międzyludzkich oraz rozwojowi form współpracy w gospodarce lokalnej

Podmioty zaangażowane w realizację programu: instytucje edukacyjno - szkoleniowe, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, związki wyznaniowe, Wójt Gminy, samorządy wiejskie

Zadania:

zadanie C.4.1. Opracowanie programu wsparcia kapitału społecznego zadanie

C.4.2. Pozyskanie środków finansowych

zadanie C.4.3. Wdrożenie programu

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

liczba osób objętych programem

wyniki badań grupy docelowej

Źródła finansowania zadań: środki sektora pozarządowego, budżet Gminy, pozabudżetowe środki pomocowe, fundusze ochrony środowiska

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Przeciwdziałanie patologiom wśród dzieci i młodzieży

Termin realizacji:

Cel strategiczny (C)

Rozwój kapitału społecznego poprzez rozwój infrastruktury instytucjonalnej i społecznej Gminy

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, nauczyciele, rodzice, organizacje pozarządowe, młodzież

Zadania:

zadanie C.5.1. Zorganizowanie spotkania osób zainteresowanych działaniami zapobiegającymi powstawaniu i rozwojowi patologii wśród dzieci i młodzieży

zadanie C.5.2. Opracowanie planu działań

zadanie C.5.3. Realizacja programu

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

liczba nowych wydarzeń kulturalnych i sportowych

liczba osób uczestniczących

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy, pozabudżetowe środki pomocowe

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Doskonalenie kalendarza imprez kulturalnych i sportowych

Termin realizacji:

Cel strategiczny (C)

Rozwój kapitału społecznego poprzez rozwój infrastruktury instytucjonalnej i społecznej Gminy

Cel realizacji programu: Wykreowanie na terenie Gminy nowych wydarzeń kulturalnych i sportowych, przy zachowaniu dotychczasowego kalendarza imprez, dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców i promocji Gminy

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, Gminny Ośrodek Kultury, samorządy wiejskie

Zadania:

zadanie C.6.1. Wsparcie inicjatyw organizacji kolejnych edycji dotychczas odbywających się imprez

zadanie C.6.2. Nawiązanie kontaktu z zewnętrznymi instytucjami kulturalnymi w celu zachęcenia do współpracy z lokalnymi podmiotami i współorganizacji imprez na terenie Gminy

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

liczba nowych wydarzeń kulturalnych i sportowych

liczba osób uczestniczących

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy, pozabudżetowe środki pomocowe

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Racjonalizacja siatki szkół

Termin realizacji:

Cel strategiczny (C)

Rozwój kapitału społecznego poprzez rozwój infrastruktury instytucjonalnej i społecznej Gminy

Cel realizacji programu: Dostosowanie gminnej siatki szkół do zmieniających się uwarunkowań demograficznych oraz możliwości finansowych Gminy

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, mieszkańcy

Zadania:

zadanie C.7.1. Przeprowadzenie analizy demograficznej w zakresie liczebności przyszłych roczników szkolnych

zadanie C.7.2. Analiza finansowa kosztów funkcjonowania i źródeł finansowania szkół na terenie Gminy

zadanie C.7.3. Przeprowadzenie konsultacji ze środowiskiem nauczycielskim i mieszkańcami Gminy

zadanie C.7.4. Wdrożenie wypracowanych rozwiązań

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

liczba uczniów w poszczególnych szkołach

koszty utrzymania szkół

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Estetyzacja Gminy

Termin realizacji:

2015-2023

Cel strategiczny (C)

Rozwój kapitału społecznego poprzez rozwój infrastruktury instytucjonalnej i społecznej Gminy

Cel realizacji programu: Podniesienie walorów historycznych i estetycznych Gminy

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, samorządy wiejskie

Zadania:

zadanie C.8.1. Opracowanie programu

zadanie C.8.2. Wykonanie szczegółowych rozwiązań projektowych

zadanie C.8.3. Realizacja projektów szczegółowych

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

liczba zrealizowanych inwestycji

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy, pozabudżetowe środki pomocowe

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Rozwój współpracy międzygminnej

Termin realizacji:

Cel strategiczny (C)

Rozwój kapitału społecznego poprzez rozwój infrastruktury instytucjonalnej i społecznej Gminy

Cel realizacji programu: Rozwój obszaru oraz stworzenie reprezentacji problemów ponadlokalnych

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, zarządy gmin sąsiednich

Zadania:

zadanie C.9.1. Określenie płaszczyzn współpracy

zadanie C.9.2. Identyfikacja wspólnych przedsięwzięć

zadanie C.9.3. Ustalenie harmonogramu działań

zadanie C.9.4. Realizacja harmonogramu

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

opracowany program działań

wspólne projekty

Źródła finansowania zadań: Środki zainteresowanych podmiotów, pozabudżetowe środki pomocowe, budżet gminy

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Rozwój współpracy zagranicznej

Termin realizacji:

Cel strategiczny (C)

Rozwój kapitału społecznego poprzez rozwój infrastruktury instytucjonalnej i społecznej Gminy

Cel realizacji programu: Podwyższenie konkurencyjności lokalnego sektora rolnego poprzez współpracę międzynarodową

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, partnerzy zagraniczni,
Zadania:

zadanie C.10.1. Określenie profilu i przedmiotu potencjalnej współpracy oraz krajów pochodzenia partnerów

zadanie C.10.2. Przygotowanie i rozesłanie propozycji współpracy zadanie C.12.3.

Identyfikacja programów współfinansujących współpracę zagraniczną

zadanie C.10.4. Podpisanie porozumień o współpracy

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

podpisane porozumienia o współpracy liczba wspólnych przedsięwzięć

liczba adresatów wspólnych działań

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy, pozabudżetowe środki pomocowe, środki partnerów zagranicznych, środki zainteresowanych podmiotów gospodarczych

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Ochrona walorów ekologicznych środowiska naturalnego, wielokulturowej tradycji i położenia przygranicznego

Termin realizacji:

Cel strategiczny (C)

Rozwój kapitału społecznego poprzez rozwój infrastruktury instytucjonalnej i społecznej Gminy

Cel realizacji programu: Zachowanie podstawowych elementów systemu przyrodniczego gminy oraz ochrona i wzbogacanie jego walorów ekologicznych i wartości użytkowych.

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy, organizacje ekologiczne

Zadania:

zadanie C.11.1. Ochrona wód powierzchniowych

zadanie C.11.2. Ochrona powietrza atmosferycznego

zadanie C.11.3. Ochrona powierzchni ziemi przed zanieczyszczeniami

zadanie C.11.4. Ograniczenie hałasu

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

klasa czystości wód

poziom zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego długość sieci oraz ilość przyłączy kanalizacji sanitarnej

poziom hałasu

Źródła finansowania zadań: Budżet Gminy, pozabudżetowe środki pomocowe, fundusze ochrony środowiska, budżet państwa

STRATEGICZNY PROGRAM GOSPODARCZY

Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy rozwój OSP

Termin realizacji:

Cel strategiczny (C)

Rozwój kapitału społecznego poprzez rozwój infrastruktury instytucjonalnej i społecznej Gminy

Cel realizacji programu: Zachowanie i poprawa stanu lokalnych OSP

Podmioty zaangażowane w realizację programu: Wójt Gminy jednostki OSP położone na terenie gminy

Zadania:

zadanie C.12.1. Wprowadzanie zaleceń chroniących obiekty

zadanie C.12.2. Podjęcie ścisłej współpracy ze służbami ochrony

zadanie C.12.3. Zapewnienie właściwego użytkowania sprzętu OSP

zadanie C.12.4. Zakup niezbędnego wyposażenia w celu lepszego funkcjonowania OSP

zadanie C.12.2. Podjęcie ścisłej współpracy z mieszkańcami (pomoc sąsiedzka)

zadanie C.12.3. Zapewnienie mieszkańcom pomocy w sytuacjach kryzysowych

Wskaźniki i rezultaty realizacji programu:

liczba i zakres sformułowanych zaleceń

liczba obiektów objętych ochroną

Źródła finansowania zadań: budżet Gminy, pozabudżetowe środki pomocowe,

Część V

WDRAŻANIE I MONITORING STRATEGI

1. WDROŻENIE STRATEGII

Organem odpowiedzialnym za realizację polityki władz Gminy na poziomie operacyjnym jest Wójt Gminy, na którym spoczywa bezpośrednie zarządzanie bieżącymi sprawami Gminy. Nie może być inaczej w przypadku wdrożenia niniejszej Strategii i to właśnie w gestii Wójta powinna spoczywać inicjatywa i właściwa kompetencja w zakresie realizacji i/lub nadzoru nad implementacją poszczególnych Strategicznych Programów Gospodarczych. Ponieważ to właśnie poprzez ich wdrożenie osiągnięte mają zostać poszczególne - zidentyfikowane w Części III - cele strategiczne rozwoju Gminy, którym przyporządkowano opracowane programy.

W strukturze Urzędu Gminy powinno istnieć stanowisko pracy odpowiedzialne za sprawy koordynowania prac Urzędu w zakresie wdrażania Strategii Rozwoju Gminy. Ze względów formalnych i merytorycznych obowiązek ten powinien spoczywać na Wójcie Gminy. Jednakże we wdrażaniu niniejszej Strategii uczestniczyć powinni wszyscy pracownicy Urzędu Gminy oraz gminnych jednostek organizacyjnych. Ich prace będzie koordynował Wójt Gminy jako zwierzchnik służbowy i główny organ decyzyjny.

Generalna kompetencja Wójta w zakresie ogólnej koordynacji wdrożenia zapisów niniejszej Strategii musi być wsparta czynnym udziałem Rady Gminy, w ramach przygotowywania i uchwalania kolejnych budżetów rocznych. To właśnie przewidziane w budżecie nakłady na finansowanie poszczególnych przedsięwzięć decydują o realizacji zapisów przyjętych programów operacyjnych. Na etapie planowania przyszłych wydatków inwestycyjnych będzie dokonywał się wybór konkretnych inwestycji oraz bezpośrednia hierarchizacja i czasowa harmonizacja poszczególnych działań.

Narzędziem pomocnym w tym procesie Wójtowi Gminy będzie opracowywanie i wdrażanie - zamykających się w jednym roku budżetowym - planów operacyjnych. Plany te powinny swoją budową nawiązywać do konstrukcji Strategicznych Programów Gospodarczych, ponieważ będą służyły ich realizacji. Ich struktura zawierać będzie dokładne ramy czasowe oraz harmonogram działań, kompetencje wykonawcze, wielkość budżetu oraz strukturę źródeł ich finansowania, jak również kwantyfikowane wskaźniki osiągnięć i oddziaływania.

Władze Gminy działają w oparciu o aparat administracyjny Urzędu Gminy. Należy dołożyć starań, aby poprzez budowanie świadomości oraz przygotowanie personelu wytworzyć pozytywne postawy pracowników wobec przeprowadzenia koniecznych dla wdrożenia Strategii zmian. Działalność każdej z jednostek organizacyjnych Urzędu będzie musiała być prowadzona pod kątem realizacji konkretnych - powiązanych z jej zakresem obowiązków - zapisów Strategii i efekty jej prac powinny być, między innymi, oceniane w kontekście realizacji niniejszego Planu Strategicznego.

Dla wdrożenia Strategii ważne jest także przyswojenie instrumentarium narzędzi wspierających działania operacyjne. Są to instrumenty zarządzania na poziomie taktycznym, czyli o horyzoncie czasowym dłuższym niż okres jednego roku budżetowego, do których należą Wieloletnie Plany Inwestycyjne oraz trzyletnie programy gospodarcze przewidziane Ustawą o finansach publicznych.

W sytuacji gdy brak jest kompleksowego uregulowania systemu dochodów samorządowych i w obliczu wyraźnego spadku wysokości subwencji z Budżetu Państwa należy położyć nacisk na efektywność wydatków inwestycyjnych oraz

poszukiwanie alternatywnych źródeł finansowania, jak Fundusze Przedakcesyjne, czy później - Fundusze Strukturalne Unii Europejskiej. Dla pełnej realizacji Strategicznych Programów Gospodarczych oraz racjonalizacji wydatków inwestycyjnych korzystne byłoby uzupełnienie rocznego budżetu operacyjnego dokumentem pokrewnym, to jest budżetem w układzie zadaniowym.

2. MONITORING

Monitoring jest procesem zbierania, przetwarzania i analizy danych na temat zakresu realizacji celów programu. Dla monitoringu stopnia realizacji Strategii ważne jest stworzenie systemu wskaźników, dzięki któremu możliwe byłoby zmierzenie zakresu realizacji strategicznych priorytetów rozwoju Gminy.

Ze względu na fakt, iż osiągnięcie celów strategicznych ma nastąpić w wyniku wdrożenia Strategicznych Programów Gospodarczych, każdy z nich zawiera indywidualnie zidentyfikowane rezultaty i mierniki efektów realizacji Programu. To właśnie te wskaźniki będą podstawą do ilościowego i jakościowego monitoringu realizacji Strategii.

Roczne raporty z postępów w realizacji zapisów Strategii powinny być przygotowywane przez Wójta Gminy, a zatwierdzane przez Radę Gminy. Powinny one zawierać informacje o stanie zaawansowania poszczególnych programów gospodarczych i planów operacyjnych oraz prezentować poziom osiągniętych wskaźników.

Oprócz wykorzystywania wskaźników ilościowych osiągniętych efektów należy zwracać pilną uwagę na społeczny odbiór działań Władz Gminy i prowadzić szerokie konsultacje społeczne, celem określenia stopnia zadowolenia mieszkańców oraz celowości podejmowanych działań, co wzbogaci system monitoringu Strategii o ocenę jakościową oraz zapewni szerszą partycypację społeczną w procesach podejmowania decyzji oraz ich oceny.

3. POWIĄZANIE STRATEGICZNYCH PROGRAMÓW GOSPODARCZYCH ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

W kontekście Polski będącej członkiem we Wspólnocie Europejskiej oraz kształtującej się polityki regionalnej, generalnego znaczenia nabiera powiązanie treści Strategii Rozwoju Gminy z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego.

Cele strategiczne rozwoju i Strategiczne Programy Gospodarcze Gminy Boćki pozostają w zgodności ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego.

Członkostwo Polski we Wspólnocie Europejskiej stawia przed władzami lokalnymi nowe wyzwanie, którym jest współkreowanie i uczestnictwo w polityce regionalnej Unii Europejskiej. To właśnie samorządy lokalne są głównymi beneficjentami interwencji realizowanych w ramach Funduszy Strukturalnych. Niniejszy dokument stanowi także przygotowanie do korzystania z ich środków. To właśnie poprzez dokonanie analizy sytuacji Gminy oraz określenie strategicznych celów rozwoju i przyporządkowanie ich realizacji strategicznych programów gospodarczych dostarcza władzom lokalnym narzędzi do pozyskiwania środków pomocowych.

4. KONTEKST FUNDUSZY POMOCOWYCH

Niniejsza Strategia stanowi przydatne narzędzie w działaniach związanych z pozyskiwaniem funduszy pomocowych, ponieważ konstrukcja i metodologia opracowania niniejszej Strategii Rozwoju koresponduje z logiką wniosków aplikacyjnych oraz dostarcza materiał do analizy projektów w kontekście szerszych celów i polityk. Niniejszy dokument zawiera szeroką listę programów i zadań ważnych ze względu na realizację głównych

celów rozwoju Gminy. Tym samym nie ma już trudności z ich uzasadnieniem, nawet w przypadku nagłego i nieoczekiwanego uaktywnienia transzy środków pomocowych, ponieważ założony w strategii harmonogram wdrażania poszczególnych programów znajduje odzwierciedlenie w kolejnych budżetach gminy. W tej sytuacji każda z przewidzianych do realizacji w danym roku budżetowym inwestycji, jest głęboko przemyślana i przygotowana, a co ważniejsze - będąc wynikiem społecznego konsensusu - nie jest już przedmiotem targów i negocjacji w trakcie projektowania budżetu, a wynika bezpośrednio z założeń realizacji strategii rozwoju gminy.

Wymagany w programach pomocowych od wnioskodawców opis tła projektu może zostać z powodzeniem zaczerpnięty z treści Części I strategii, to jest Diagnozy, która zawiera niezbędne dane statystyczne w ujęciu historycznym, tak bardzo przydatne przy określaniu bazowych wskaźników monitoringu i ewaluacji projektu.

Bardzo istotnym zadaniem jest określenie i odróżnienie od siebie kategorii rezultatów, produktów i oddziaływania projektu, a także przyporządkowanie im określonych wskaźników. Kwestia ta dotyka już poziomu operacyjnego wdrażania strategii, to jest programów realizacyjnych. To właśnie na etapie przygotowywania strategicznych programów gospodarczych i dokonywania ich selekcji należy przeprowadzać analizy ich społeczno - ekonomicznych kosztów oraz korzyści. Wyniki takiej analizy prezentują konkretne efekty danej inwestycji dla gospodarki lokalnej i wyrażone liczbowo będą stanowiły mierniki oceny realizacji celów określonego projektu. Te właśnie mierniki są później podstawą oceny, czy realizacja projektu przebiega prawidłowo, czyli monitoringu projektu. Wdrażanie strategii również musi być monitorowane w celu zapewnienia realizacji wszystkich priorytetów i harmonogramów zadań oraz wykrycia ewentualnych nieprawidłowości procesu. Dlatego każde zadanie czy program gospodarczy zawiera w swojej treści kwantyfikowane wskaźniki pomiaru postępu wdrożenia.